

Obinitza

145. hooaeg

KAUKSI ÜLLE

Obinita

ÜHE SETO PERE LUGU KAHES VAATUSES

LAVASTAJA JA KAASAUTOR AIN MÄEOTS

KUNSTNIK LIINA UNT (TEATER ENDLA)

MUUSIKALINE KUJUNDAJA ELE SONN

LIIKUMISJUHT ANDRE LAINE

LAVASTUSE PRODUTSENT MARIKA GOLDMAN

INSPIITSIENDID OTT KILUSK, MAARJA LIBA

LAVASTAJA ASSISTENT RAILI LASS

ESIETENDUS 2.07.2015 OBINITAS

PÜROTEHNILISED EFEKTID: OÜ TULEKILD ILUTULESTIKUD

TÄNAME SÜDAMEST MARGUS LINNAMÄE, RAUL PUUSEPP, MARJU KÕIVUPUU,
ANDREAS KALKUN

OSADES

PAALI (PAVEL) KALJU — VAINO LINNUS
MARIA KALJU, TEMA NAINÉ — MARJE METSUR
IVVAN (IVAN) KALJU, PAALI JA MARIA POEG, KAUPMEES — ANDRES MÄHAR
KATI (JEKATERINA) KALJU, IVVANI NAINÉ — KAIA SKOBLOV
KATI JA IVVANI LAPSED:
NOOR ANNI — SÄDELI SARV
NOOR MANNI — JANELI BLUM
ANNI (ANNA) KALJU — MARIAN HEINAT
MIHKAL / MIŠA (MIHHAIL) KALJU — PRIIT STRANDBERG
ALLI (ALEKSANDRA) KALJU — ELE SONN
MANNI (MARIA) KALJU — HELENA KESONEN
SONJA—ANASTASIA KALJU — MAARJA HÖRN
OLLI (OLGA) KALJU — PÄIVI KAHUSK

MIHKAL (MIHHAIL) HÖPE, IVVANI ONU — VEIKO PORKANEN
MATRJO (MATRJONA) HÖPE, MIHKALI NAINÉ — MERLE JÄÄGER
MATRJO JA MIHKALI LAPSED:
NUUR PATSI — RIINU KÜLVIK
NUUR MIHKAL — PÄRTEL KÜLVIK VÕI TRUVAR RIITSAAR
PATSI (PELAGEJA) HÖPE — RAGNE PEKAREV
TEPO (STEPAN) HÖPE — SIIM NAABER
MIHKAL (MIHHAIL) HÖPE — ARTUR LINNUS

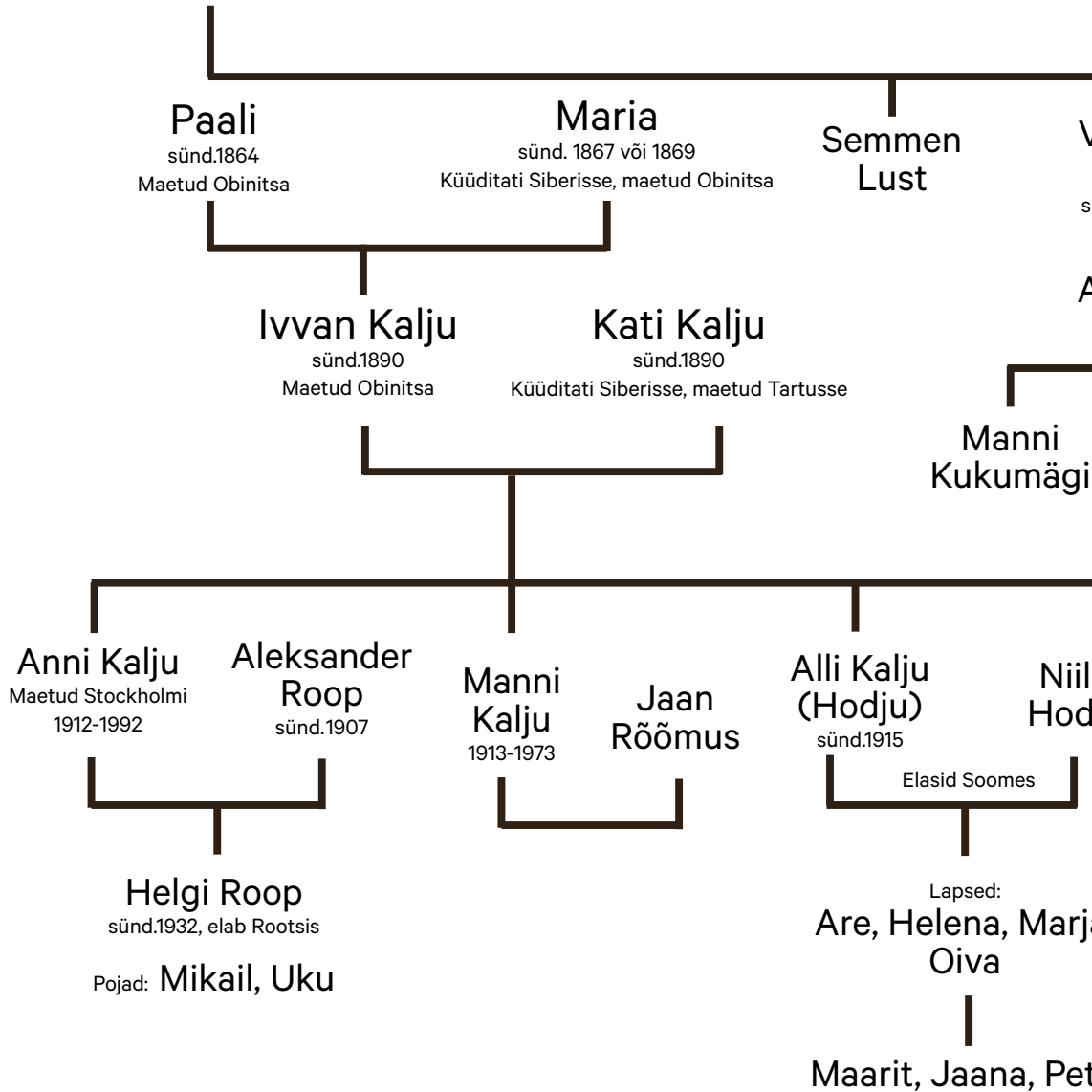
ALEKSANDER ROOP

(ANNI ABIKAASA, KOOLIÕPETAJA JA FOTOGRAAF) — KAROL KUNTSEL
NIILO (NIKOLAI) HODJU (KARJALAST PÄRIT TEOLOOGIAÜLIÕPILANE, ALLI
ABIKAASA, HILJEM ILOMANTSI KIRIKU PAPP) — VEIKO PORKANEN
NOOR PAALI JA TALLINNA POLITSEIÜLEM JAAN RÕÕMUS (MANNI KALJU
ABIKAASA) — ARTUR LINNUS
NIKOLAI RAAG, KIRIKUÕPETAJA — TANEL JONAS
ANDRE JA AUTOJUHT — KAROL KUNTSEL
PUNANE OHVITSER; KÜLANÕUKOGU ESIMEES;
KÜÜDITAJA — VEIKO PORKANEN
SERTSIN, KÜÜDITAJA — ARTUR LINNUS

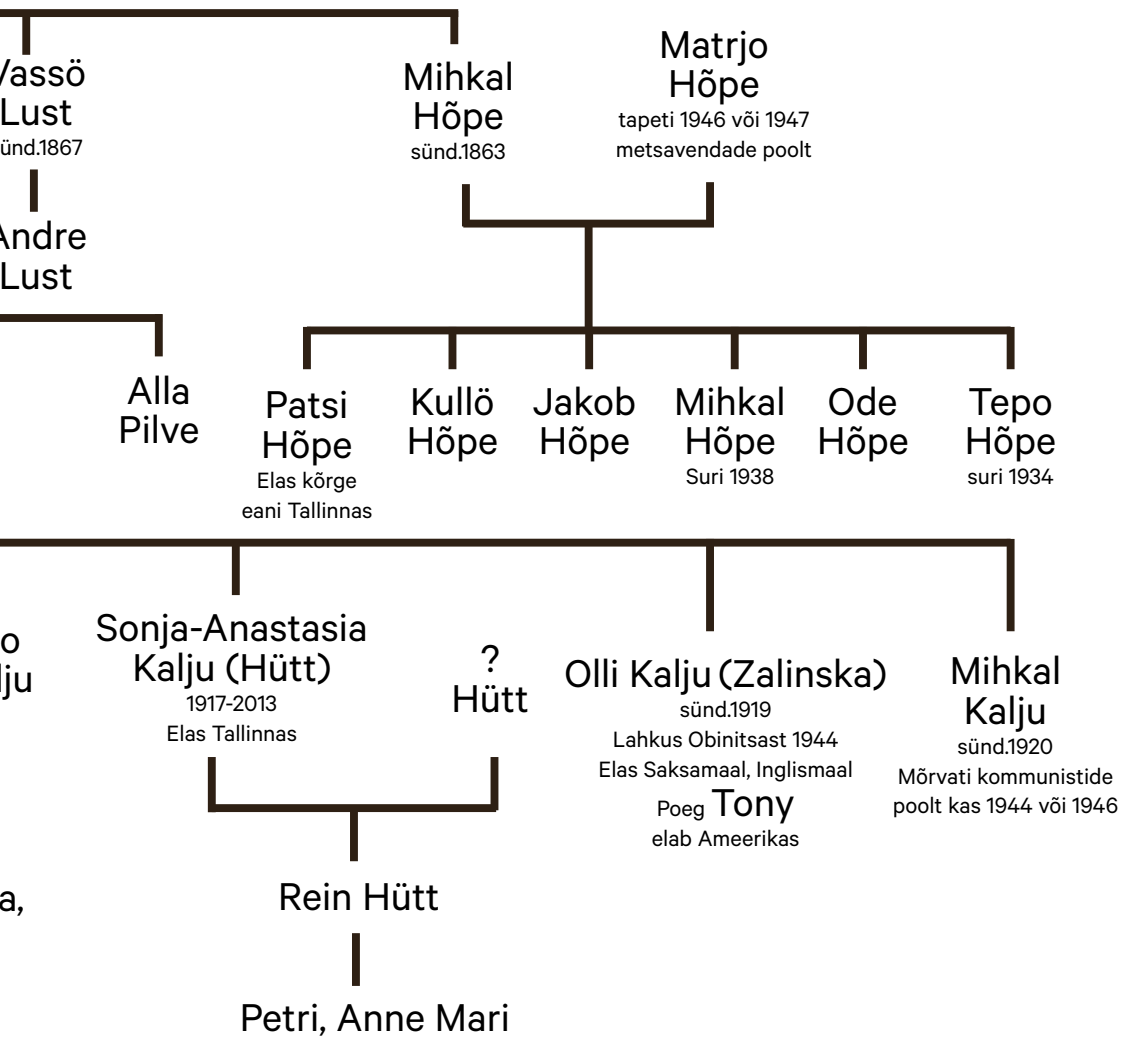
SAKSA OHVITSER, KAUPMEES — TANEL JONAS
MIITRA; KURG; CARL SARAP, KÜLAVANEM LUTS, PAPP TAMM — OTT SEPP
PUNANE — VAINO LINNUS
NOOR MARIA JA TAGAMÕTSA SENNI — KÄRT KOOSER
OHVITSER, SLAVIN — VÄINO JÄRV
POSTINAINE; MÖRSJA NATI; SEKRETÄR — HELEN KÜLVIK
KAUPMEES JA RAAMATUPIDAJA — ITI TOOM
VÄIKE KÜLAPOISS — TRUVAR RIITSAAR
AGNI RAAG (KIRIKUÕPETAJA RAAGI TÜTAR) JA TEENIJATÜDRUK — MERLI URBANIK
HELGI ROOP (ANNI JA ALEKSANDRI TÜTAR) — RIINU KÜLVIK
KÜLAMEHED JA KÜLANAISED — KAROL KUNTSEL, VEIKO PORKANEN, ARTUR LIN-
NUS, PRIIT STRANDBERG, VÄINO JÄRV, HELEN KÜLVIK, ITI TOOM, OTT KILUSK

ELLER BRASS PRIIT SONNI JUHENDUSEL:
JÜRI JÕUL — TROMPET, FLÜÜGELHORN
HENRI ARUKÜLA — ALTSAKSOFON, TROMBOON
AAP KIRSEL — TROMBOON
SIIM BARKALA — METSASARV
IMRE LEOPARD — TUUBA, EUFOONIUM
SIIM NAABER — TUUBA

Kaljude-Hõpede sugupuu

* Sugupuus võib esineda ebatäpsusi

OBINITSA LÜHIKOKKUVÕTE

I VAATUS

Viinakuur.

1959. aasta. Töömehed võtavad kolhoosi kontori esisel platsil maha vana kuuri. Ootamatult leiavad nad hulga viinapudeleid, mille sildid näitavad, et tegemist on Eesti Vabariigi—aegse riigiviinaga. Leid on nii oluline, et mehed ei julge selle juurest enam hetkekski lahkuda — järsku viivad teised leitud “aarde” seni kuhugi ära? Mehed laovad pärast tööpäeva lõppu viina autosse ja kaovad koos sellega.

Ivvani ja Kati pulm.

1911. aasta. Ivvani ja Kati pulmade kolmas päev, mida setu pulmakommetes nimetatakse “peräpütüq”. Allesjäänud toit süüakse ära ja külalised hakkavad laiali minema. Pulmanaljana pannakse ööseks ühte põhukotti Mihkal (Ivvani onu) ja Matrjo, kes pärast ühist ööd otsustavad abielluda.

Pulmakommete täitmine. Ivvani ja Kati rautamine. Kurelt poja välja ostmine. Rituaalis käigus läheb katki poja pudel ning määrib käed veriseks. Maria näeb selles halba ennet.

Pruutpaar läheb oma maid vaatama ja pulmatraditsioone täitma (kusetamineq).

Sonja—Anastasia ristimispidu.

1917. aasta. Kirikuõpetaja Raag tahab rajada kirikukoori ning kutsub kõiki laulma. Arutatakse maailma asju. Külla tulevad Mihkal ja Matrjo koos lastega. Nende lapsed on kasvatamatud ja võtavad luba küsimata süüa. Matrjo õigustab oma lapsi ja ütleb, et lapsed on näljas ning nende peret peab aitama. Matrjo avaldab lootust, et varsti on punaste võim ka Setomaal. Tuleb külamees Luts, kes toob rindeuudiseid. Matrjo lahkub koos oma perega.

Nimede panemine ja poe ehitamine.

1921. aasta. Mehed on kogunenud perekonnanimede panekuks. Elav arutelu ja nimede valimine. Ivvan ja Paali võtavad perekonnanimeks Kalju. Paali vend Mihkal valib oma perekonnanimeks Hõpe.

Ivvan räägib meestele oma plaanist pood rajada ning kutsub mehi endale appi, lubades neile hiljem protsendi hinnast alla. Viina ta meestele andma ei nõustu. Mehed on pahased, aga lähevad siiski appi.

Kaupluse tegemised ja Roobi pildistamine.

Kalju pere lapsed uudistavad, mis kaupa isa on poe jaoks toonud, tütred edvistavad uute ehete ja sallidega. Lapsed saadetakse koos teenijatega tööle. Vanaperenaine nõuab, et aeda tuleb sõnnik kätega laotada. Teenijatüdrukud ei ole sellega rahul ja kiruvad oma teenistust ning pererahvast.

Külarahvas on tulnud poodi kaupa uudistama. Matrjo tahab põlleriit, aga tal ei ole vahetuskaubaks piisavalt mune. Matrjo nõuab, et talle võlgu antaks, Ivvan keeldub.

Poodi tuleb Aleksander Roop, kes heidab Annile silma. Roop tahab Annit fotografeerida, aga Anni kardab pildistamist — tal on selle suhtes ebausku. Lõpuks teeb Roop siiski Kalju pere tütardest pilte. Õed narrivad Annit ja Roopi, lauldes neile pilkelaule.

Miša ja Patsi.

Ivvan toob koju mesitarud ja paneb Miša tarude juurde tööle. Miša juurde tuleb Patsi ning segab tema töötegemist. Patsi püüab Mišat töö juurest eemale meelitada, aga Miša ei tule. Lõpuks viskab Patsi Mišat kiviga, Miša viskab vastu. Patsi saab haiget ja jookseb nuttes minema, lubades vendade kättemaksu.

Maria põletab Aleksander Roobi tehtud fotosid, sest need saatanast. Anni satub peale ja on vanaema teost jahmunud.

Patsi vennad võtavad Miša kinni ja annavad talle kere peale. Patsi hakkab paluma, et vennad Mišat liiga kõvasti ei lööks. Kära peale tulevad kohale Ivvan ja Maria ning Patsi ja ta vennad põgenevad. Patsi jääb aga lähedusse luurele ja saab mesilaste käest nõelata. Ta lahkub röökides, et kaebab kõik emale ära.

Nati pulma kutsumine.

1934. aasta. Ivvani õde Nati tuleb venda oma pulma kutsuma. Ta on kutsunud endaga kaasa laulma ka Kullo ja Patsi, aga Patsi tuleb ilma Kullota. Selgub, et Kullole ei jagunud piisavalt ehteid ja ta ei saanud tulla. Patsi keeldub ka eestlaulja osast, seetõttu peab Nati ise laulma.

Aleksander Roop pildistab Natit ja Kaljude peret.

Aleksander ja Anni, kes on vahepeal abiellunud, tülitsevad sellepärast, et Roop ei püsi kodus ja rändab oma kaameraga muudkui ringi. Maria lohutab Annit ning räägib enda ja Paali abielust.

Nati pulm.

1934. aasta. Mannil ja kirikuõpetaja Raagil on salasuhe. Manni soovib tuleviku üle arutleda. Raag ütleb, et ta ei saa suhet avalikustada, sest tema amet ei luba lahutust eelmisest naisest ja neil tuleb pulmadega oodata. Manni ähvardab leida kellegi teise. Külanaised peksavad nende üle keelt.

Pulm võtab hoogu. Tepo ja Mihkel Hõpe on saabudes kuraasi täis ja provotseerivad pulmalisi. Tepo kimbutab Raagi tütart Agnit. Tekib tüli ja Tepo saab surma. Matrjo süüdistab külarahvast oma poja surmas.

Kaljude pere külastavad politseiülem Jaan Rõõmus ja üliõpilane Niilo Hodju.

1938. aasta. Raag tutvustab Kaljudele üliõpilast Niilo Hodjut, kes saab Kaljude juures öömaja. Kaljude juurde tuleb Matrjo, kes süüdistab Ivvanit oma poja Tepo surmas ning nõuab selle tasuks vilja. Sisse tormab Patsi, kes ütleb, et vend Mihkal on vilja varastamiselt tabatud ja põgenemisel maha lastud.

Tuleb Tallinna politseiülem Rõõmus, kes samuti palub öömaja. Kalju pere tüdrukud tutvuvad noormeestega. Tehakse näitemänguproovi Shakespeare'i "Suveöö unenäoga". Tekivad uued suhted.

Patsi meelitab Mišat endaga Vastseliina peole, aga Miša ei viitsi minna. Patsi jätkab Miša piiramist.

Carl Sarap Obinitsas.

4. juuli 1939. Külamehed tulevad Ivvanile laenu tagasi maksma ja teda abi eest tänama. Andre tuleb Ivvanilt võlgu küsima, aga Ivvan ei anna, sest Andreil pole rahaga kindlat plaani. Solvunud Andre püüab Kalju pere tüdrukutega suhelda, aga tüdrukud ei tee temast väljagi. Lahkudes kohtub ta Patsiga, kes on Andre alandust näinud ja meelitab ta enda juurde.

Obinitsa saabub fotograaf Carl Sarap, kes rändab mööda Eestimaad ja teeb pilte Kauni Kodumaa postkaartide jaoks. Ta soovib pildistada seto rahvariietes tüdrukuid. Maria on endiselt fotografeerimise suhtes umbusklik, ent nõustub lõpuks tüdrukuid riietumisel aitama.

Maria muretseb tulevaste aegade pärast.

II VAATUS

Ärevad ajad.

1940. aasta. Purjus Patsi ja Senni tulevad poodi ja tahavad osta punast kangast. Poes tekib külameeste ja tüdrukute vahel sõnelus, lõpuks tüdrukud lahkuvad.

Mehed on tuleviku pärast mures. Oleks vaja relvi. Võib—olla peaks metsa varjule minema?

Tuleb Nikolai Raag ja teatab, et põgeneb oma perega ning soovitab ka Ivvanil koos oma lähedastega Obinitsast lahkuda. Ivvan keeldub. Raag uurib, kuidas Mannil Tallinnas läheb. Ivvan vihastab ja süüdistab Raagi oma tütre äranarrimises. Raag lahkub.

Küüditamine.

1941. aasta. Ivvan põgeneb oma perega metsa. Maria matab enne põgenemist maha oma hõbeda, Patsi näeb seda pealt.

Tulevad küüditajad ja leiavad eest tühja maja.

Küüditajate järel tulevad Matrjo ja Patsi hõbeda järele.

Pererahvas tuleb metsast tagasi ja Maria avastab, et hõbe on kadunud. Tal pole kahtlustki, kelle tegu see on.

Tulevad punased ja võtavad ära hobuse. Manni kirjutab Tallinnast, et tema politseiülemast mees on arreteeritud ja vangis. Ivvan võtab kulda kaasa ja läheb Tallinnasse tütart ja väimeest aitama.

Saksa ohvitserid.

1943. aasta. Saksa ohvitserid on majutatud Kaljude majja. Anni tantsib ühe ohvitseriga. Lahingutegevus jõuab Obinitsa. Ootamatult ilmub välja Anni kadunud abikaasa Aleksander Roop, kes nõuab, et Helgi ja Anni koos temaga põgeneksid. Anni ei ole nõus lahkuma, Aleksander läheb üksi.

Põgenemine.

14. august 1944. Allesjäänud Kaljude pere valmistub põgenema. Uus kirikuõpetaja Tamm veenab neid põgenemisplaani loobuma, kinnitades, et jumal kaitseb neid. Anni, Olli ja Helgi lahkuvad ühe hobuvankriga.

Patsi tuleb Mišat kimbutama ja nurub pulmi. Miša tõrjub Patsit.

Ivvan, Maria, Miša ja Kati põgenevad teise hobuvankriga, aga neil ei õnnestu kaugele pääseda, sest sild on lõhutud.

Patsi itkeb.

Maja röövimine.

1944. aasta. Matrjo, Patsi ja Senni rüüstavad Kaljude tühjalt seisvat maja. Naasev Kaljude pere satub rüüstajatele peale. Matrjo ütleb, et püüdis asju turvalisemasse kohta toimetada. Ivvan ei jää teda uskuma.

Saabuvad vallaametnikud, kes natsionaliseerivad kaupluse ning võtavad endaga kaasa Miša. Nad võtavad kaasa ka Ivvani viimase hobuse ning nõuavad viina.

Kati valutab südant oma laste saatuse pärast.

Miša surm.

1944. aasta. Pere valutab südant Miša pärast. Tuleb kirikuõpetaja Tamm, kes toob kurva teate, et Miša on maha lastud. Pere leinab Mišat.

Manni saadab Tallinnast auto, et pere pääseks põgenema. Autojuhiga läheb kaasa ainult Sonja, teised jäävad koju.

Tulekahju.

1946. aasta. Natsionaliseeritud kaupluse müüjad saavad teada, et saabumas on revidendid. Kuna puudujääki ja vargust on vaja kuidagi varjata, otsustatakse ladu põlema panna. Tulekahjus hävivad kõik kõrvalhooned, alles jääb ainult maja.

Märtsiküüditamine.

1949. aasta märts. Kati, Ivvan ja Maria ei saa und. Marial on olevik ja minevik segi.

Tulevad küüditajad. Üks mees annab Ivvanile salaja nõu, mida pikale tee Siberisse tark oleks kaasa võtta. Kõik kolm viiakse minema.

Tühja majja tulevad Patsi ja Senni. Patsi on rahulolev ja nendib, et lasi Kaljude pere juba 1941. aastal nimekirja panna, aga asi õnnestus alles nüüd. Senni küsib, kas Patsi on Andri pere juba üles andnud. Patsi ütleb, et teeb seda õige pea, praegu läheb tal veel Andrit tarvis.

Kolhoosi loomine.

2. aprill 1949. Toimub kolhoosi Ühistöö asutamine.

Matrjo surm.

OBINITSA ENNE JA PRAEGU EHK KUIDAS SÜNDIS NÄITEMÄNG „OBINITSA”.

Kauksi Ülle

Hakkasin enam Obinitsas käima umbes 1989. aastast. Tegelikult olin käinud ka mõned korrad varem, kuid sellest ajast on jäänud iseäranis kirkad mälestused leelopäevast ja laudapealsest majutusest ning eesti magusate laulude laulmisest seto mitmehäälsuse võtmes. 2001. aastal, kui kogusin lugusid näidendi „Taarka“ jaoks, soovitati mulle autojuhiks Evar Riitsaart ja eks ta niimoodi mind sõidutama jäigi. Evar on ema poolt pärit Obinitsast ja siin üles kasvanud. Kui ta Tallinnas kunsti õppis, olevat Elken teda hirmutanud, et kui niimoodi joonistada, saadetakse õpetajaks Obinitsa. Evar vastas, et mis seal siis viga, sealt ta ju tulebki...

2003. aastal pakuti Evarile kunstitegevuse jaoks tühja rohelist puumaja Obinitsa teeristil. Kiitsin rõõmuga ostu heaks ja hakkas tutvumine majaga, mida kohalikud kutsusid kontoriks, kuna 1990. aastateni oli seal tegutsenud kohaliku sovhoosi kontor. Kümme aastat tühjuna seisnud maja oli viletsas olukorras, aga Evar lõhkus katkised põrandad välja, värvis seinad üle, pani pildid seintele ja 2004. aasta paasapäeval avas kunstigalerii Hal´as Kunn. Kadunud Helbi koori sõnoline Maria Kukka soovitas sellise nime. Maja on ju haljas, roheline. Rahvas käis pilte vaatamas ja paljudel oli midagi öelda. Kes näitas trellitatud akent, kust ruumist sai esimese palga, või oma töölaua kohta teise akna all, kes oli seal majas meiereis või raamatukogus töötanud.

Ükskord hakkaski Liidi Sillaots meile rääkima, et see oli Kalju maja ja siin elas jõukas kaupmehepere ning majas oli pood. Hakkasin seda juttu rääkima ka galerii külalistele. Oli mitmesugust suhtumist, üks umbes 50—aastane kohalik mees oleks peaaegu kallale tulnud – kontor on siin eluaeg olnud, sa ei tea midagi. Uuris inimeste käest – armas vana leebena tundunud memm läks täitsa vihaseks – halvad inimesed olid, mu ema oli siin teenijatüdrukukuks, nagu korra maha istus, visati kera sülle, et keri lõnga, käte vahel pidi aiamaale sõnnikut poetama...Kas on veel kusagil Kalju pere inimesi? Keegi ei teadnud midagi või ei tahtnud teada.

Alles 2008. aastal Stockholmis seto kultuuri päeval küsis üks armas pidule hiljaks jäänud daam, et kas ma olen seto: mul olid seto rõivad seljas. Hakka nüüd kusagil Stockholmis seletama oma keerulist lugu. Pole ju keegi langetanud kindlat otsust, kas Vilo vallas Vilo külas kasvanud vanaema annab kokku vajaliku seto vere protsendi, et olla seto. Ütlesin lihtsalt, et jah. Kust külast? Obinitsast. Daam ütles, et tema on ka Obinitsas kasvanud. Pärastpoole rääkisime Evariga, et mõlemal oli külmavärin peale tulnud... Mina olen Helgi

Roop—lliste, aga mu ema oli Anni Kalju. Ma olen lapsena kasvanud Obinitsas. Evar ütles, et meie toimetamegi seal majas, avasime kunstigalerii. Helgil oli väga hea meel, et maja eest hoolitsetakse, saime sealsamas sõbraks ja küsisime pere kohta. Helgi, kuuldes, et olen kirjanik, arvas, et Kalju pere saatus vääraks romaani. Romaani pole veel tulnud, aga näidend hakkas juba sealsamas oma tükke koguma. Helgi jutustas oma helgest lapsepõlvest Kalju majas, oma tädidest ja viis meid Tallinnas kokku Sonja Anastasia Kaljuga. Kui huvitavalt rääkis enam kui 90 aasta vanune daam nende loost, kuidas nad kõik nutavad, kui tuleb juttu nende varakult nõukogude võimu poolt mõrvatud vennast Mihkalist. Ka Helgi üks poegadest kannab Mihkali nime. Sonja põgenes Tallinnasse õe juurde, kaasas vaid seljariided. Ta ei tahtnud kodukülast lahkuda, kuid elu oli ohus. Helgi jutustas, kuidas nad sõja ajal koos ema Anni ja tädi Olgaga läbi Rõuge ja Kuramaa Saksamaale pagulaslaagrisse põgenesid. Olli viidi autokastis Inglismaale, tema oli “balti luik”, nagu nende kohta öeldi: ilusad terved noored balti naised, kokku 5000—6000 inimest, viidi Inglismaale kõige mustemaid töid tegema. Pagulaslaagris varastati ka ta seto ehted ära.

Kaupmees Ivan sai raskest tööst puusavigastuse ja sattus Otepää hooldekodusse juba enne küüditamist. 1949 viidi Irkutski oblastisse Ivani ema Maria Kalju ja naine Kati. Seitsme aasta pärast tulid nad sealt tagasi, aga kodumajja oli kolhoosi kontor tehtud ja kõrvalhooned maha põletatud.

Käisime Londonis Olgal külas. Viisime talle leiba ja sõira. Tema olevatki oma kodus leivaküpsetaja olnud. Viisime talle ka ajakirja Peko Helü, mille kaanel on ta pilt 1939. aastast, kui Carl Sarap tegi temast ja Annist fotosid Berliini maailmanäituse jaoks. Põgenedes ei õnnestunud Ollil ühtegi pilti kaasa võtta, aga Anni poeg pildistas arvutisse maha Annil kaasa võetud albumi Carl Sarapi tehtud fotodega. Pildistas ka Anni mees, Helgi isa Aleksander Roop.

Rääkisime Ollile ka galeriist ja näidendist ja ta arutas, millist huvi võib tänapäeval keegi tunda nende pere või maja ajaloo vastu. Tollal oli külas küll kõikidel huvi: viis nägusat neidu peres kasvamas..., küla ikka arutas, mis neist saab ja kuidas nad elavad. Aga praegu?

Pere oli väga töökas ja kõik tütreid laulsid ka kirikukooris ning löid kaasa näitemängudes. Leidsime paar vana fotot, kus koos Kalju perega oli pildi peal ka Evari vanaisa Vasso ja tema vend Paul. Nemad sõbrustasid nii kaupmees Ivani kui nooremate tütarde Sonja ja Olliga.

1939. aasta talvel peeti kaksikpulmad. Obinitsa kirikus laulatati Manni (Maria) Kalju Tallinna politseiülema Jaan Rõõmusaga ja Alli (Aleksandra) Kalju Ilomantsi papi Niilo Hodjuga.

Teine perekond, kes ka näidendi „Taarka” lugusid korjates alati jutuks tuli, oli perekond Hõpe. Kaks kanget kaklejat venda on juba tuttavad näidenditest „Taarka” (vennad Rüäd) ja „Peko”. Tanel Jonas ütles veel, et neid võiks mõnes näidendis näidata ka enam kui vaid korraks kaklemas. Olen kuulnud ka nende õest Põhu Patsist, kes olevat pöhukuhjades passinud, kes kohalike hulgast käib metsavendi toitmas.

Ja äkki tuligi välja, et Hõped olid Ivani venna pere, tookord võeti perekonnanimesid 1922—1924 ja vennad võisid võtta erinevad nimed. Ja Patsi tahtis vägisi abielluda Ivani ainsa poja Mihkali ehk Mišaga... ja keegi andis nad üles ja keegi pani nad küüditamise nimekirjadesse... Lugu, mis hakkas välja tulema, läks järjest hullemaks, sellist poleks ise osanud väljagi mõelda. Seitse kuulsat eestlaste kannatusaastat olid kujuteldamatu hakklihamasin..., et me keegi ega meie järeltulivad põlved midagi sellist ei peaks üle elama.

Sellepärast ongi käesolev näidend kirjutatud. Mida teeb kadedus inimesega? Kui väikestest asjadest võivad tulla suured, kus eelmise põlve heategu võib päästa kellegi elu või rumal tegu hävitada mõne järeltulija oma...

Näidend on kirjutatud austusest ja armastusest Kaljude pere vastu, kelle majas kunstigaleriid pidades ja näitemängu tehes ning kunstipoodi pidades tunneme nii meie ise kui ka külalised ikka Kalju pere rõõmsat puhast ühtehoidvat vaimu. Näidendi loomisel on saadud küll inspiratsiooni Kalju pere kohta kuuldust ja pereliikmete juttudest ning kirjalikest koduloolistest allikatest, aga kõike pole detektiivki kombel uuritud ega pole tahetudki seda nii põhjalikult teha. See näidend on siiski looming ja nagu autor on kuulnud, aru saanud või tundnud... See pole loodud kohtumõistmiseks ega pahameelest, aga ta tuli ja lihtsalt pidi ta üles kirjutama. Aitäh kõigile, kes aitasid nõu ja jõuga! Eriti suur tänu Ain Mäeotsale, kelle dramaturgioskused aitasid kõike tunnetatavat paremini lavale seada.

PATSI LAUL
HAISAS KU TSURANÕ HING

Setokeelsed sõnad Merle Jääger

Kamraadid kokku, rauda kuul –
me mäng ei ole inetu:
täis enesekindlust, tülgestust.
Ilm näitas välja oma räpasust.

Privet, privet, privet, ära petab,
privet, privet, privet, kui nett,
privet, privet, privet, kui sitt,
privet, privet, privet.

Siis kui päev läheb looja,
ohtlikuks muutub ajaviide –
lõdisen kui tõbine,
meel jookseb iseennast mööda,
pea täis valgeid kihulasi,
pime kihu ei lase lahti.
Oih!

Mida hästi teen, see hukka viib,
selle poolest olen õnnistatud.
Meie väike kamp alati olnud siin
ja jääbki kuni lõpuni.

Privet, privet, privet, ära petab,
privet, privet, privet, kui nett,
privet, privet, privet, kui sitt,
privet, privet, privet.

Siis kui päev läheb looja,
ohtlikuks muutub ajaviide –
lõdisen kui tõbine,
meel jookseb iseennast mööda,
pea täis valgeid kihulasi,
pime kihu ei lase lahti.
Oih!

Millepärast maitsen, ei meenu,
selle peale ainult irvitan.
Üliraske leida, ei leia,
või mul suva, ükspuha kõik!

OBINITSA

Obinitza on vana seto küla, kus üle tuhande aasta järjepidevalt paigal elatud. Küla on justkui üks eripärasesse seto pärimuskultuuri ning eri ajastutesse. Külast leiab nii 1500 aasta vanused kääpad, julge preestri eestvedamisel Stalini eluajal ehitatud kiriku, ent ka seto laulikutele pühendatud monumendi, nõuka ajal paisutatud järve ja 21. sajandil taastatud tsässona.

Muutuv aeg on jätnud oma jäljed sellesse külla ning ümbruskonda. Need ajad on inimesi enam purenud kui hellitanud, kuid siinne loodus, UNESCO maailmapärandisse kuuluv seto leelo, rikkalik teatri—, tekstiili— ja ehtekunst, samuti seto rahvuslik toit on hinnas ja austatud ka täna.

Küla on praegu tugev seto kultuuri ja seltsielu keskus, kuhu tähtpäevadel ja erinevate ürituste ajal koguneb hulgaliselt inimesi.

2015. aastal on Obinitza soome—ugri kultuuripealinn.

KALJU MAJA LUGU

Kauplus sai valmis 1930, uus elumaja 1933. aastal.

Vana maja, mis oli ehitatud jämedatest palkidest ning suure vene ahjuga, võeti koost lahti ja viidi Petserisse. Uus maja ehitati 1933. aastal, teine korrus valmis hiljem. Esimesel korrusel olid eeskoda, tualett, köök, elutuba, saal, kabinet ja veranda.

Ülemisel korrusel olid tüdrukute toad ja pesukuivatusruum.

Esimese korruse keskel asuv ahi küttis kogu alumist korrust.

Maja ees oli suur hoov, keskel sügav kaev ja õunapuu valgete õuntega.

Maja oli ümbritsetud kõrvalhoonetega: kelder, saun, sealaut, korovnik ehk lehmalaud, hobusetall, katusealune, viljapeksurruum, aidad ja kuurid.

Sissepääs poodi oli aiaga eraldatud, maja taga oli aed: lillepeenrad (jorjenid, kingalilled), mesitarud, marjapõõsad.

Pärast natsionaliseerimist on majas asunud külanõukogu, velskripunkt, meierei, postkontor, raamatukogu ja kultuurimaja.

Alates 1949. aastast olid majas kohaliku kolhoosi kontor ja Obinitza sovhoosi kontor.

1990ndatel aastatel jäi maja tühjaks.

Seto Ateljee—Galerii tegutseb majas alates 2003. aastast.

2004. aastal avati majas kunstigalerii “Hal’as kunn”

2012. aastal avati majas Ivvan Kalju poe mälestuseks kunsti— ja käsitöökauplus.

VÄLJAVÖTTEID EESTI AJAKIRJANDUSEST

Petserimaal tapeti kaks noormeest. Jüripäeva pidustuste tagajärjed.

Pühapäeva õhtul kell 10 sai surmavalt haavata Järvesuu valla Lobodka külas külapoiste vahelisel kaklemisel 20—aastane Jakob Kurgja. Temale lasti rindu kuul, mis tungis südamesse ning mõneminutilise vaevlemise järele heitis haavatu hinge. Samal päeval leiti tapetuna Meremäe valla Obinitza külas elutsev Stepan Hõpe, 24 aastat vana. Temal on kolm suurt haava peas. Petserimaa poiste löömingud on ühenduses pühapäeval vana kalendri järele peetud jüripäevaga.

Postimees nr 24, 8. mai 1934

Vana Jüripäeva ohvraid Petserimaal.

Pühapäeval pühitseti Petserimaal jüripäeva vana kalendri järele, mis ei möödunud ilma vereta. Õhtul kl. 10 aegu sai surmavalt haavata Järvesuu vallas Slobodka külas poiste vahelisel külakakelusel 20—aastane Jakob Kurgja. Temale lasti kuul rinda, mis jooksis südamesse, ja kümme minutit hiljem haavatu heitis hinge. Samal päeval leiti tapetuna Meremäe vallas Obinitza külas Stepan Hõpe, 24 aastat vana. Temal leiti peas kolm suurt löikehaava, mille raskus täpsest veel selgitamata, ka kaelasid oli tal puruks lõigatud. Obinitza külas oli laupäeval pulmi peetud, kuhu kontvõõrana oli ilmunud ka Stepan Hõpe. Mis seal sündis, on praegu selgitamisel, kuid Hõpe leiti tapetuna rukkipoollust.

Päevaleht nr. 125, 8. mai 1934

Petserimaalt.

Vahistati roimareid. Kriminaalpolitsei vahistas Stepan Hõpe tapjatena Meremäe valla Vasla küla noormehed Feodor Metsiku, Mihhail Kaare ja Tedre külast pärit oleva Feodor Koseri. Hõpele on löödud rida kivihaavu pähe ja mitu pussihoopi kaela. Tüli tuli jooanud olekus, kuna külas peeti pulmi. Samas arreteeriti ka Järvesuus tapetud Jakob Kurgja roimar, kelleks osutus Saatserinna mees Gavril Savala. Kurgjale oli lastud kuul rindu, milline läbistas südame.

Maa Hääl nr. 57, 16. mai 1934

Verine „guljånje” Petserimaal.

Suured kakelused õuntepühal. Üks mees sai surma, hulk haavata.

(„Kaja” kaastöölisel traaditeel.)

Petseri, 21. augustil.

Teisipäeval, 19. augustil, peeti Petserimaal õunte püha. Ilm oli ilus ja rahvast pidudel ja „guljånjedel” murruna koos. Joodi rohkelt koduõlut ja viina, mis peagi rahva „kõrgendatud meeoleolu” viis. Nagu Petseris moeks, tekkisid „guljånje” tagatipus kakelused, mis seekord õige laialise ulatuse võtsid ja raskeid tagajärgi tõid. Kakelused olid õige metsikud ja verised.

Senno vallas tekkis kahe küla — Petški ja Lešitska meeste vahel kõva kakelus, kus üks mees sai surma ja kolm raskemalt haavata. Keegi Lešitska küla mees Stepan Alhovski löi Petški

...tüti. ...
peeti pulmi. Samas areteeriti ta Järn
uus tabetud Natow Kurgja roimar, tell

küla mehele Timofei Šuravljovile kiviga pähe ja Šuravljovi naisevennal Aleksei Jagašovil pealuu puruks. Hiljem löödi Alhovskil umbes kahekümnenaelalise paekiviga pealuu puruks; hoop oli nii kõva, et ka kivi ise kildudeks pudenes. Lööjaks oli Petški küla mees Baikov. Kakelus oli äge ja kestis õige kaua. Kohalik konstaabel Maarik püüdis tüli lõpetada, kuid tema jõust ei jätkunud. Konstaabel sai rassimise juures koguni kannatada, näpud said häda ja näkku löödi rusikaga hoole.

Kakelus levis varsti edasi pool kilomeetrit kaugemal asuvasse Karuškovo külasse. Seal tungis keegi Feodor Samsonov Nikolai Gorohhovi majja. Kuid majas oldi sissetungijate vastu juba ettevalmistatud. N. Gorohhov ootas tulijat ukse taga, kirves käes. Kui Samsonov tõukas ukse lahti, lõi Gorohhov talle kaks hoopi kirvega pähe. Samsonov langes veristatult maha. Umbes poole tunni pärast heitis Samsonov hinge. Ta oli 22 aastat vana, poissmees. Gorohhov ja Baikov võeti ühes teiste kaklejatega vahi alla. Kriminaal— ja välispolitseiametnikud olid kogu kesknädalase päeva kibedasti selgitus— ja juurdlustööga ametis.

Samal päeval tekkis ka Meremäe vallas, Obinitsa külas suurem kakelus, millest osa võtsid üle 25 isiku. Selles riisus sai umbes 15 inimest haavata, nende seas sai A. Suvila kuus haava pähe ja ühe näkku. Haavad on löödud 40 sentimeetri pikkuse pussiga. A. Suvila on kohapealne koonduslaste tegelane. Lööjaks oli Ivan Hõpe ühes oma isa Mihhailiga. Isa lõi teibaga käe pihta, poeg pruukis pussi. Korralvurid ei saanud pimeduse tõttu tülitsejaid lahutada ja takistada. Kaklejate sekka hakati äkki tuleriistast paugutama. 12 inimest sai haavata, enamasti kergelt. Arvatakse, et laskmine sündis Hõpe majast. Haavata on saanud Võrumaalt Orava vallast pärit Ploom jalast ja keegi P. Kadak käsivarrest. Haavad keskmised. Haavatud toimetati Petseri haiglasse, kus kuulid välja võeti. Telefonitraadid Meremäe valla ja Petseri vahel olid katki lõigatud, nii ei saadud sealt abi kohale kutsuda. Arvatavasti oli see kaklejate poolt sihilikult tehtud. Hõped on Võrumaal suurte kaklejatena tuntud.

Meremäe vallas, Haljakese külas löödi Grigori Kaljule noaga sügav haav. Ööpimeduses ei läinud korda lööjat tabada. 20. augustil kestis „guljänje” Meremäe vallas edasi, samuti ka tülitsemised. Viro külas löödi Mihkel Laikivile kiviga raske haav pähe. Lööja isik on selgumata. Petseri vallas, Aristovo külas oli 19. augustil ka lööming kümne isiku vahel, kuid seal sai politsei õigel ajal vahele. Kuus meest toimetati Petseri arestimajja, nende seas ka Prorehhovid — isa kolme pojaga.

Kaja nr. 195, 22. aug. 1930

uus tapetud Natow Kurgja roimar,
osutus Sotserinna mees Gavril So
Kurgjale oli lastud kuul rindu, milli
bistas südame.

KAUKSI ÜLLE

Sündinud 1962 Võrumaal Saarlase külas. 1986. aastal lõpetas Tartu Ülikooli ajakirjandusosakonna. Eesti Kirjanike Liidu liige aastast 1990. 1991—1993 Võru Raadio peatoimetaja ning hiljem tegevdirektor. 1993—2005 töötas sihtasutuse Fenno—Ugria Tartu osakonnas, alates 1998 juhatajana. Eesti Kostabi Seltsi asutajaliige ja juhatuse liige. 1990—2000 Võro Keele ja Kultuuri Fondi juhatuse liige. Ajakirja “Peko Helü” toimetaja ning Taarka Pärimusteatri asutajaliige. Mokronulga leelokoori sõnoline (eeslaulja) aastast 2008. Toimetanud ilukirjandus— ja artiklikogumikke, olnud võrukeelsete kooliõpikute tegija.

Luulekogud: “Kesk umma mäke” (1987), “Hanõ vai luigõ” (1989), “Jyriyy” (1991), “Agu ni Eha/Morn and Eve”(võru—inglise; 1995), “Kuldnaanõ. Kultananen” (võru—soome, 1997), “Nösõq röömu mõrsija” (2001), “Käänüpäiv” (2003), pannud kokku “Seto luule antoloogia” (2014).

Proosa: “Säng” (1997), “Paat” (1998), “Huvv” (2000), “Uibu” (2003), “Ülim tõde” (2014), “Kiri” (2015).

Näidendiraamatud: “Taarka” (2005), “Kuus tükkü” (2006).

Näitelaval: “Tandsja pühälik” (lav osaliselt Viitinas 1996, täielikult Vanemuises “Pühaku” nime all 1999, kirjutatud koos S. Kivisildnikuga), “Kalmuneiu” (1996), “Vihmatark” 1999, “Jaaniüü” (1999, kaks viimast Juhan Jaigi ainetel), “Ah tsusku külh, õkva olõss likõs saanuq”(2000, lavast 2000 Kaika Suvõülükuuli raames Mehikoormas ja 2007 suvel Obinitsas Taarka Pärimusteatri), “Taarka” (2005 ja 2006 Vanemuise teatri suvelavastusena Obinitsas), “Peko” (2011, 2012, 2013 Vanemuise teatri suvelavastusena Värskas).

Tõlked: Bernard Kangro “Susi” (lav Vanemuises 1995), Sven Kivisildnik “Likõ Viktor” (1989), E. A. Poe “Kelläq” (1987), “Uppunuq tudeng” (Kalev Kudu dramatiseering Juhan Jaigi ainetel, 1999).

Auhinnad: Bernard Kangro preemia 1993, Gustav Suitsu luuleauhind 2004, Anne Vabarna preemia näidendi “Taarka” eest 2005. Eesti Näitemänguagentuuri preemia “Taarka” kui parima algupärandi eest 2005.

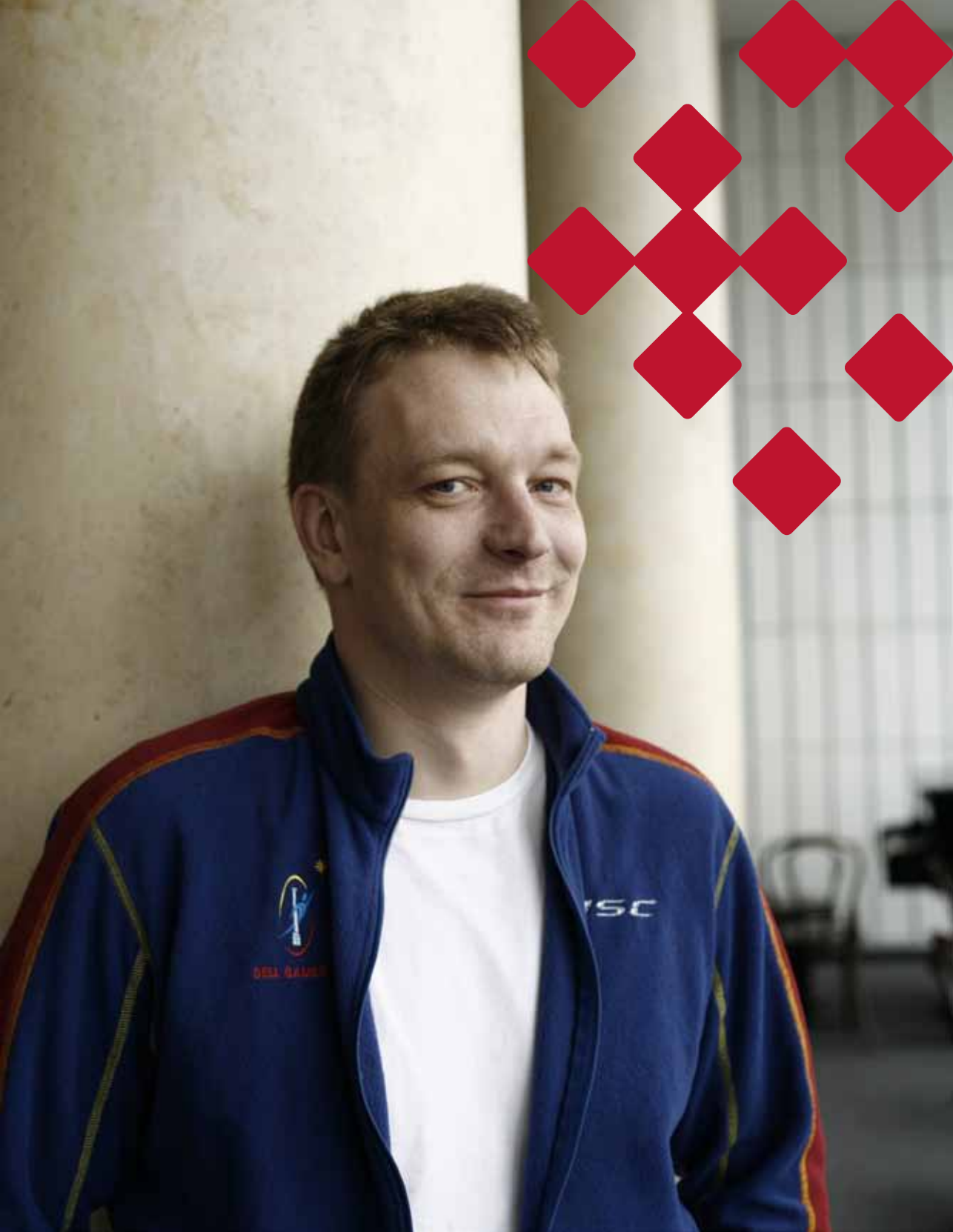
AIN MÄEOTS

Ain lõpetas 1994. aastal Eesti Muusika— ja Teatriakadeemia lavakunstikooli 16. lennu (kursuse juhendaja Ingo Normet). 1994–1999 oli Vanemuise teatri lavastaja ja draamanäitleja, 1999–2006 Vanemuise draamajuht ning alates 2006 taas Vanemuise lavastaja ja draamanäitleja.

Praegused rollid Vanemuises: Joni (Myllyaho “Paanika”), Max Detweiler (Rodgersi “Helisev muusika). Vanemuises mängukavas on hetkel tema järgmised lavastused: Hellstenius / Ambjørnsen “Elling”, Põldma / Ernits / Tungal / Pajusaar “Detektiiv Lotte”, Rodgers “Helisev muusika”, Bergman “Fanny ja Alexander”.

Mäeots on toonud lavale ligi 40 lavastust, muuhulgas Bernard Kangro “Susi” (1995), Jean Giraudoux’ “Undiin” (1996), Madis Kõivu “Omavahelisi jutuajamisi tädi Elliga” (1998), Martin McDonaghi “Mägede iluduskuninganna”(1999), Sven Kivisildniku Kauksi Ülle “Pühak” (2001), Tom Stoppardi “Utoopia” (2003), Arthur Milleri “Salemi nõiad” (2004), Leonard Bernsteini “West Side Story” (2005), Kauksi Ülle “Taarka” (2005), Andrus Kivirähki “Teatriparadiis” (2006), Charlotte Jonesi “Mesimees” (2003), Richard Rodgersi “Helisev muusika” (2008) jpt.. Lavastanud ka Soomes: Jaan Tätte “Ristumine peateega” (Tampere Linnateater 2003), Peter Shaefferi “Amadeus” (Seinäjoel Linnateater 2015).

Ta on kahe täispika mängufilmi: “Taarka” (2008) ja “Deemonid” (2012) ning teleseriaali “ENSV” režissöör. 2008. aastal linastunud “Taarka” eest sai mitmeid auhindu: Eesti Kultuurkapitali debüüdipreemia, ETV kultuurisaate “OP” aasta filmi preemia, Seto omakultuuripreemia, Tartu armastusfilmide festival tARTuFF 2008 publikupreemia. 2006. aastal pälvis lavastuse “Taarka” eest Eesti Teatriliidu sõnalavastuse eripreemia. Tema keskkonnateemaline foto— ja multimeedianäitus “Mullatoidu restoran” koostöös Peeter Lauritsaga on näitusena käinud Moskvas, Helsingis, Londonis, Pariisis ja Berliinis.

LIINA UNT

Teatrikunstnik Liina Unt on lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia bakalaureuseõppe stsenograafia erialal (1999) ning kaitsnud sealsamas vabade kunstide alal magistrikraadi (2002). Aastatel 2005—2012 täiendas ta end Soomes Aalto Yliopistos doktoriõppes ning kaitses seal ka doktorikraadi. Aastatel 2011—2014 töötas Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias lektorina, alates 2013. aastast on Eesti Kunstiakadeemias doktorikooli kunsti ja disaini õppekava juht. Alates 2014. aastast on Liina Unt Endla teatri peakunstnik.

Liina Unt on teatris kujundanud nii sõna—, muusika— kui tantsulavastusi ning lisaks ka erinevaid näitusi. Ta on õpetanud erinevates kõrgkoolides lavakujundust ja esteetikat ning avaldanud artikleid keskkonnakujundusest ja esteetikast.

Valik kujundusi Vanemuises: M. Kõiv “Omavahelisi jutuajamisi tädi Elliga” (1999), film— ballett “Charley tädi” B. Thomase farsi ainetel (2001), Kauksi Ülle, S. Kivisildnik “Pühak” (2001), J. Lusens “Lindude ooper” (2003), Ch. Jones “Mesimees” (2003), T. Stoppard “Utopia” (2003), A. Miller “Salemi nõiad” (2004), “Vanamees ja meri” E. Hemingway romaani põhjal (2010), M. Unt “Huntluts” (2010), M. McDonagh “Rumm ja viin” (2010), “Kunksmoorimäng” A. Perviku “Kunksmoori” ainetel (2012).

Viimase aja teatrikujundusi mujal:

M. Keränen “Varastatud oranž jalgratas”(2010, Eesti Draamateater), V. Vahing “Pulmad” (2011, Eesti Draamateater), M. Traat “Läbi klaasi” (2011, teater Ugala Meleski klaasivabrikus), M. Albus “Koobas” (2011, Kuopio Linnateater), D. Hare “Vertikaaltund” (2012, Eesti Draamateater), M. Keränen “Vana roosa maja” (2013, Eesti Draamateater), T. Stoppard “Utopia rannik. Teekond” (2013, Tallinna Linnateater), M. Kivastik “Vares” (2014, Endla teater)

Valik näitusekujundusi:

2011 kujundus näitusele “Kukruse kaunitar ja tema kaasaegsed. Eesti rikkalikem kalmistu eelajaloo ja keskaja piirilt” (kuj. L.Unt, K. Rohumaa, koost. M. Lõhmus, T. Jonuks), Tartu Ajaloomuuseum. 2012 kujundus näitusele “Võõras majas. Karl Ristikivi Tammsaarel külas” (kuj. L. Unt, K. Rohumaa, koostaja M. Vaino), A.H. Tammsaare muuseum.

2013 kujundus näitusele “Alguses oli sõna” (kuj. L. Unt, K. Rohumaa, koostaja K. Männiste), Eesti Kunstimuuseum. 2014 kujundus näitusele “1944. Meri läände” (kuj. L. Unt, K. Rohumaa, kuraatorid R. Reinvelt, M. Selgmäe), Eesti Rahva Muuseum.

ELE SONN

Ele Sonn on lõpetanud Eesti Muusika— ja Teatriakadeemia klaveri erialal (juhendaja prof. A. Juozapenaite—Eesmaa) ja klavessiinierialal (juhendaja prof. I. Tarum). Alates 1997. aastast töötab ta Vanemuise teatris kontsertmeistrina. Aastatel 1997— 1998 töötas kontsertmeistrina H. Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis, aastast 1998 on ta samas koolis klavessiiniõpetaja ning pianismiajaloo lektor. Alates 2004. aastast on ta EMTA Tartu filiaali kammeransambli pedagoog ja illustraator ning 2008. aastast alates ka Vanemuise draamatrupi hääleseadja.

Klavessiinimängijana on Ele andnud kontserte Eestis ja Soomes ning mänginud basso continuoot Vanemuise teatri Händeli—lavastustes ja H. Purcelli “Haldjakuningannas”. 2015. aastast alates on ta Tartu Valla Muusikakooli direktor.

Ele on osalenud Vanemuise draamalavastustes “Sõda ja rahu” (1999, lav M. Mikiver), “Pühak” (2001, lav A. Mäeots), “Suurema kurbuseta” (2007, lav I. Normet), “Lood Viini metsadest” (2009, lav R. Annus), “Fanny ja Aleksander” (2014, lav A. Mäeots), “Pühak” (2002, lav A. Mäeots), operetis “Bajadeer” (2001, lav A. Mikk), balletis “Pöörane päev ehk Figaro pulm” (2003, lav O. Titov), “Musta pori näkku “ (2012, lav A. Noormets) ja “Minu veetlev Tartu” (2014, lav T. Palu) ning väljaspool Vanemuist muusikalises suvelavastuses “Segajad” (2014, lav T. Jonas).

Muusikalised kujundused: “Kalendritüdrukud” (2012, lav O. Sepp), “Musta pori näkku” (2012, lav A. Noormets), “Fanny ja Alexander” (2014, lav A. Mäeots), “Segajad” (2014, lav T. Jonas), “Minu veetlev Tartu” (2014, lav T. Palu).

Teatrijuht Toomas Peterson

Draamajuht Tiit Palu

Muusikajuht Paul Mägi

Balletijuht Mare Tommingas

Lavastusala juht Rait Randoja

Lavameistrid Rello Lääts, Imre Toomeoks, Veljo Rütli, Paap Nõmm, Koit Visnapuu, Sergei Kornev, Karl Künnapuu

Dekoratsiooniala Aarne Hansalu, Marika Raudam, Ain Austa, Innari Toome, Andres Lindok, Terje Kiho, Leenamari Pirn, Katrin Nigumann, Sirje Kolpakova, Aleksandr Karzubov, Indrek Ots, Mart Raja, Tarvo Vassil, Armin Luik

Kostüümiala Ivika Jõesaar, Liisi Ess, Ruth Rehme—Rähni, Külli Kukk, Edith Ütt, Ivi Vels, Heli Kruuse, Natalja Malinen, Luule Luht, Tia Nuka, Kaire Arujõe, Riin Palumets, Irina Medvedeva, Valentina Kalvik, Inkeri Orasmaa, Daisy Tiikoja, Elli Nöps, Anneli Vas-sar, Marit Reinmets, Jutta Reben, Mati Laas, Malle Värno, Henn Laidvee

Riietusala Piret Univer, Anu Kõiv, Maris Plado

Grimmiala Anne—Ly Soo, Maarja Lõbu, Olga Belokon

Rekvisiidiala Liina Martoja, Riin Tammiste, Kadri Kaur

Valgustusala Andres Sarv, Tõnis Järs, Kaspar Aus, Villu Adamson, Tauri Kõtsi

Heli— ja videoala Toivo Tenno, Andres Tirmaste, Kalev Kääpa, Vaiko Vreimann

Kava kujundus Andra Seepter

Kava koostas Anu Tonts

Kavalehe on seto keelde tõlkinud Silvi Palm

Kavalehe fotod ???

Kavalehes on kasutatud Virumaa Muuseumide kogust pärinevaid Carl Sarapi fotosid

KAUKSI ÜLLE

Obinita

ÜTE SETO PERRE LUGU KATÕH KAEHTUSÕH

LAVASTAJA JA KAASAUTOR MÄEOTSA AIN

KUNSTNIK UNDI LIINA (TIÄTRE ENDLA)

MUUSIKALINÕ KUJONDAJA SONNI ELE

LIIKUMISÕ JUHT LAINE ANDRE

LAVASTUSÕ PRODUTSENT GOLDMANI MARIKA

INSPITSIENDI' KILUSKI OTT, LIBA MAARJA

LAVASTAJA ASSISTENT LASSI RAILI

ESIETENDÜS 2.07.2015 OBINITSAH

PÜROTEHNILITSÕ' EFEKTI': OÜ TULEKILD ILUTULESTIKUD

TEHNÄMI SÜÄMEST: LINNAMÄE MARGUS, PUUSEPÄ RAUL,

KÕIVUPUU MARJU, KALKUNI ANDREAS

OSADÕH

KALJU PAALI (PAVEL) — LINNUSÕ VAINO

KALJU MARIA, TIMÄ NAANE — METSURI MARJE

KALJU IVVAN (IVAN), PAALI JA MARIA POIG, KAUPMIIS — MÄHARI ANDRES

KALJU KATI (JEKATERINA), IVVANI NAANE — SKOBLOVI KAIA

KATI JA IVVANI LATSÕ:

NUUR ANNI — SARVÕ SÄDELI

NUUR MANNI — BLUMI JANELI

KALJU ANNI (ANNA) — HEINATI MARIAN

KALJU MIHKAL (MIŠA) — STRANDBERGI PRIIT

KALJU ALLI (ALEKSANDRA) — SONNI ELE

KALJU MANNI (MARIA) — KESONENI HELENA

KALJU SONJA ANASTASIA — HÖRNA MAAR´A

KALJU OLLI (OLGA) — KAHUSKI PÄIVI

HÖPÕ MIHKAL (MIHHAIL), IVVANI LELL — PORKANENI VEIKO

HÖPÕ MATR´O, MIHKALI NAANE — JÄÄGRI MERLE

MATR´O JA MIHKALI LATSÕ:

NUUR PATSI — KÜLVIKU RIINU

NUUR MIHKAL — KÜLVIKU PÄRTEL VÕI RIITSAARE TRUVAR

HÖPÕ PATSI (PELAGEJA) — PEKAREVI RAGNE

HÖPÕ TEPO (STEPAN) — SIIM NAABER

HÖPÕ MIHKAL (MIHHAIL) — LINNUSÕ ARTUR

ROOBI ALEKSANDER (ANNI MIIS, KOOLIOPPAJA JA FOTOGRAAF) — KUNTSLI

KAROL

HODJU NIILU (NIKOLAI), (KARJALAST PERI TEOLOOGIAÜLIOPILANÕ, AILI MIIS,

ILDAMBA ILOMANTSI KERIGU PAPP) — PORKANENI VEIKO

NUUR PAALI JA TALINA POLTSEIÜLEMB RÕÕMUSA JAAN (KALJU MANNI MIIS)

— LINNUSÕ ARTUR

RAAGI NIKOLAI, KERIGUOPPAJA — JONASÕ TANEL

ANDRE JA AUTOJUHT — KUNTSLI KAROL

VERREV OHVITSER; KÜLÄNÕUKOGO ESIMIIS; KÜÜDITÄJA — PORKANENI VEIKO

SERTSIN JA KÜÜDITÄJA — LINNUSÕ ARTUR
SAKSA OHVITSER JA KAUPMIIS — JONASÕ TANEL
MIITRA; KURG; SARAPI CARL; KÜLÄVANÕMB LUTS; PAPP TAMM — SEPÄ OTT
VERREV — LINNUSÕ VAINO
NUUR MARIA JA TAGAMÕTSA SENNI — KOOSERI KÄRT
OHVITSER, SLAVIN — JÄRVE VÄINO
POSTINAANE; MÕRS´ A NATI; SEKRETÄR — KÜLVIKU HELEN
KAUPMIIS; RAAMADUPIDÄJA — TOOMÕ ITI
RAAGI AGNI (KERIGUOPPAJA RAAGI TÛTÄR) JA TIINJÄTÛTRIK — URBANIKU MERLI
ROOBI HELGI (ANNI JA ALEKSANDRI TÛTÄR) — KÜLVIKU RIINU
KÜLÄMEHE´ JA KÜLÄNAASE´ — KUNTSELI KAROL, PORKANENI VEIKO, LINNUSÕ AR-
TUR, STRANDBERGI PRIIT, JÄRVE VÄINO, KÜLVIKU HELEN, TOOMÕ ITI, KILUSKI OTT

ELLER BRASS SONNI PRIIDU JUHÕNDUSÕL:
JÕULU JÛRI — TROMPET, FLÛÜGELHORN
ARUKÛLÄ HENRI — ALTSAKSOFON, TROMBOON
KIRSELI AAP — TROMBOON
BARKALA SIIM — MÕTSASARV
LEOPARDI IMRE — TUUBA, EUFOONIUM
NAABERI SIIM — TUUBA

OBINITSA INNE JA PARHILLA' EHK KUIS SÜNDÜ NÄÜTEMÄNG „OBINITSA”

Kauksi Ülle

Obinitsah naksi ma inämbä käuma kohkil 1989. aastast. Tegeligult olli käunu mõnõ vooi ka inne, a tuust aost omma' peri eisheränis kirka' mälestüse' leelopääväst ja laudapäälses majutusõst ni eesti magusidõ laulõ laulmisõst seto muudu mitmõ helü päält. 2001. aastal, ku korssi lugusit näütemängu „Taarka“ jaost, soovtõdi mullõ autojuhist Riitsaarõ Evar ja õks tä nüüd minno sõidutama jäigi. Evar om imä puult Obinitsast peri ja siih üles kasunu ni ku tä Talinah kunsti opsõ, olõvat Elken tedä hirmtanu, õt ku nii joonstat, saadõtas oppajast Obinitsa. Evar vasta, õt mis säääl sis hädä, sääält ma jo tulõgi... 2003. aastal pakti Evarilõ kunstitegevüse jaost tühjä rohelist puumaia Obinitsa tiiristi pääl. Kitse rõömuga ostu hüäst ja nakas' tutvuminõ majaga, midä kohaligu' kutsõva' kontorist, kuna säääl oll' 1990ndäteni tegutsõnu kohaligu sovhoosi kontor. 10 aastat tühält saisnu maja oll' kehväh saisuh, a Evar lahksõ katskitsõ' põrmandu' vällä, värvse saina' üle, pand' pildi' sainu pääle ja 2004. paasapäävä tekk' vallalõ kunstigalerii Hal' as Kunn. Kadonu Helbi koori sõnolinõ Kukka Maria soovit' sändse nime. Maja jo hal' as, rohelinõ. Rahvas käve pilte kaemah ja pall' odõl oll' midägi üteldä'. Kiä näüdäs trellitõt akõnt, kost ruumist sai edimädse palga, vai umma tüülavva kotust tõõsõ aknõ all. Kiä oll' meierih tüütänü vai raamadukogoh säääl majah.

Sillaotsa Liidi nakaski meele kõrra kõnõlõma, et s' oo oll' Kalju maja ni siih elli joukas kaupmehe pereh ja majah oll' puut. Naksi toda kõnõlõma ka galerii külälisõlõ. Mitund muudu suhtumist oll', üts 50 ringih kohalik miis olõs pia külge tulnu – kontor om siih eloig olnu, sa õi tiiä' midägi. Uursõ vanõmbidõ inemisi käest – armas vana leebenä tundunu memm läts täütsä vihalõ – halva' inemisõ' olli', mul oll' imä siih tiinjast, nigu kõrrast maaha istsõ, visati kerä üskä, õt kerä' langa, kässi vaihõl pidi sitta aiamaalõ puutma... Kas om Kalju perre inemisi viil kohkil? Kiäki tiiä—s midägi vai taha—s tiidä'.

Allõs 2008. aastal Stockholmi seto kultuuri pääväl küüsse üts armas pidolõ ildast jäänü daam, õt kas ma olõ seto: mul olli' seto rõiva' säläh. Naka' nüüd kohkil Stockholmi seletämä umma keerolist luku. Õi olõ' jo kiäki kimmäst otsust langõtanu, õt kas Vilo vallah Vilo küläh kasunu vanavanaimä and vajaligu seto vere protsendi kokko, õt seto olla'. Ütli lihtsalt jah. Kost küläst? Obinitsast. Mina olõ ka Obinitsah kasunu, üteldä daam. Evariga peräh kõnõli, õt mõlõmbil oll' õkva külmävärin pääle tulnu... Mina olõ Helgi Roop—lliste, a mu imä oll' Anni Kalju. Ma olõ Obinitsah kasunu latsõna. Evar üteldä', õt mi säääl majah toimõtamiki, kunstigalerii tei vallalõ. Helgil oll' väega hüä miil, õt majakõsõ iist hooltsõdas, saimi sõbrast säälsamah ja küüsse perre kotsilõ. Helgi,

kuuldõh, õt olõ kiränik, arvas´, õt Kalju perre saatus vääris romaani. Romaani viil olõ—i tulnu, a näüdend nakas´ säälsamah jo ummi tükke kogoma. Helgi jutust´ umast helgest latsõpõlvõst Kalju majah, ummist tädidõst ja vei meid Talinah kokko Sonja Anastasia Kaljuga. Ku huvtavalt päält 90 daam kõnõl´ kogo näide luust, kõik nää´ ikva´, ku tulõ juttu näide varra nõukogodõ võimul ar´ tapõt velest Mihkalist. Ka Helgi üts poig kand nimme Mihkal. Sonja pagõsi Talinahe sõsarõ mano, õnnõ sälärõiva´ üteh, tä taha—s kodoküläst ar minnä´, a elo oll´ ohuh. Helgi jutust´, kuis nää´ pagõsi´ sõa aigu läbi Rõugõ ja Kuramaa Saksamaalõ pakõjidõ laagrihe kuuh imä Anni ja tädi Olgaga. Olli viidi autokastih Inglismaalõ, timä oll´ “balti luik”, nigu näide kotsilõ üteldi: ilosa´ terve´ noorõ´ balti naase´, 5000—6000 tükkü, viidi Inglismaalõ kõgõ mustõmbit töid tegemä. Pakõjidõ laagrih varastõdi ka tä seto ehte´.

Kaupmiis Ivvan sai rassõst tüüst puusavigastusõ ja sattu Otepää hooldõkodo inne küüditämist. 1949 viidi Irkutski oblastihe Ivvani imä Kalju Maria ja naane Kati. Nää´ tullit´ säält 7 aasta peräst tagasi, a Kalju majja oll´ jo kolhoosi kontor tett ja kõrvalhuunõ´ maaha palotõt.

Kävemi Londonih küläh Olgal. Veimi tälle leibä ja sõira. Timä olõvatki umah kotoh leeväküdsäja olnu. Veimi tälle aokirä Peko Helü, minkõ kaasõ pääl om tä pilt 1939. aastast, ku timäst ja Annist tekk´ fotosit Berliini maailmanäütuse jaost Sarapi Carl. Ollil õs saa´ paetõh üteh üttegi pilti, a Anni poig pildist´ arvutihe maaha Annil üteh saanu albumi Sarapi Carli tett fotodõga. Pilte tekk´ ka Anni miis, Helgi esä Roobi Aleksander. Ollilõ kõnõlimi ka galeriist ja näütemängust ni tä märgot, õt mis huvvi või täämbädsel pääväl kiäki tunda´ näide perre vai maja aoluu vasta. Sis oll´ küll küläh kõigil huvtav, viis kinä näiot pereh kasumah..., õks külä arot´, õt mis näist saa ja kuis nää´ eläse´. A parhilla´?

Pereh oll´ väega tüukas ja kõik tütre lauli´ ka kerigukoorih ni tei´ üteh näütemängõh. Lõudsemi ka paar vanna pilti, koh Kalju perrega üte pildi pääl Evari vanaesä Vass´o ja timä veli Paul. Nimä´ olli´ sõbra´ nii kaupmiis Ivvani ku noorõmbidõ tütridõ Sonja ja Olliga. 1939. aasta talvõl peeti kõrraga katõ´ saaja´. Obinitsa keriguh laulatõdi Kalju Manni (Maria) Talina poltseiülemä Rõõmusa Jaaniga ja Kalju Alli (Aleksandra) lloomantsi papi Hodju Niiloga.

Tõõnõ perekond, kiä ka näütemängu „Taarka” lugusit kor´atõh kõgõ jutust tull´, oll´ perekond Hõpõ. Kats kangõt taplõjat velja omma´ jo tutvva´ näütemängõst „Taarka” (vele´ Rää´) ja „Peko”. Jonasõ Tanel viil üteli´, õt võisi´ näid mõnõh näüdendih näüdädä´ ka inämbä ku õnnõ kõrrast taplõmah. Olõ kuulnu kä näide sõsarõst Põhu Patsist, kiä olõvat põhukuhjuh passnu, õt kiä kohaligõst käu mõtsavelju süütmä.

Ja äkki tullgi vällä, õt Hõpõ' olli' Ivvani vele pereh, tuukõrd võeti perekunnanimesit 1922—1924 ja vele' võidsõ' võtta' erinevä nime. Ja Patsi tahtsõ vägüsi abielluda' Ivvani ainukõsõ puja Mihkali ehk Mišaga... Ja kiäki and' nää' üles ja kiäki pand' nää' küuditämisõ nimekirjuhe... Lugu, mis nakas' vällä tulõma, läts kõrrast hullõmbast, säänest eis' õs mõistnugi vällä märki'. Säidse kuulsat eestläisi kannahatusaastat olli' kujutõldamatu hakklihamassin..., õt mi kiäki õga mi perrätulõva' põlvõ' midägi säänest pidänü—s üle elämä.

Tuuperäst omgi s' oo näüdend kirotoõ. Midä tege kadõdus inemisõga? Ku väigokõstõst as' ost võiva' tulla' suurõ', koh minevä põlvõ hüätego või pästä' kinkõgi elo vai ull' tego häõtä' mõnõ perrätulõja uma...

Näüdend om kirotoõ avvustusõst ja armastusõst Kaljudõ perre vasta, kinkõ majah kunstigaleriid piteh ja näütemängu teteh ni kunstipuuti piteh tunnõ mi eis' ni mi külälisõ' õks Kalju perre rõõmsat puhast üttheoitvat vaimu. Näüdendi luumisõl om saad küll inspiratsiooni Kalju perre kotsilõ kuuldust ja perreliikmidõ juttõst ni kiräligõst kodoluulistõst allikist, a kõkkõ õi olõ' detektiivu muudu uurit ja õga õi olõ' tahetki tuud nii põh' aligult tetä'. S' oo näüdend om siski looming ja nii nigu autor om kuulnu, arvu saanu vai tundnu... Õi olõ' tä luud kohtumõistmisõ jaost õga pahameelest, a tä tull' ja tä lihtsalt pidi üles kirotama. Ait' uma kõigilõ, kiä avitiva' nõvvu ja jovvuga! Eisheränis suur teno Mäeotsa Ainilõ, kelle dramaturgioskusõ' avitiva' kõkkõ tunnõtatavat parembahe lava pääle säädä'.

NIMELAUL

Setu rahvaviiside ainetel Ele Sonn

Hõpõ, Hõbeoja, Hõbejärv, Hõbesaar, Hõbenurm,
Hõpõmägi, Hõpõliin, Kuld!
Kuldkägu, Kuldkägo, Käokuld, Kuldsanna, Kuldranna,
Kuldvee, Järvelill, Tähtjärv.
Järvetar, Vähkoja, Helmoja, Külmläte, Lombiots, Luigelaht!
Uibouppin, Punaõun, Ubinhain, Tsirel!
Lõosilm, Maarjakõiv, Mahlakõiv, Pajavaher, Lepavõsu,
Lillimets, Lillipuu, Niidulill,
Varjulill, Murutamm, Tammisleht, Vaherkink.
Vislapuu, Laanõviir, Lutsuviir, Pedäspuu, Kuusealune,
Õnnepuu, Hallapuu, Hallaõõ.
Aotäht, Helletäht, Helletuli, Maasikleht, Viinamari,
Sinihelmik, Üsäne, Pennär.
Päävälill, Pääväkene, Päike, Illos, Kinä, Ausmees, Rõugumees.
Võhumõõk, Vanahunt, Huntsaar, Suurhunt, Orjamäe, Orjavits.
Tsänk, Tsäuk, Tsirgo, Tuvikõnõ, Mõtsatsirk, Laanelind,
Laevalind, Aasalind, Kuresulg.
Häatarõ, Nulgatalo, Tsirbitalo, Hüdsi, Kadajanõ, Hainamaa,
Esatarõ, Saarõoss.
Vanavarblane, Varesepoeg, Karupoeg, Postkaart, Rätsepkokk.
Umblõja, Tunkraud, Piibovars, Sõgõl, Kõdõr, Pleiäts, Kevväi,
Põvvat, Küppär, Kallõv,
Näkimäe.

OBINITSA

Obinitsa om vana seto küla, koh inämb ku tuhat aastat järest om elet sama kotusõ pääl. Külä om õkva nigu uss ummamuudu seto perimüskultuuri ni eri aiguhe. Küläst või löüdä' nii 1500 aasta vanutsit kääpit, julgõ preestri iistvidämisõl Stalini aigu ehtet kerigu, no ka seto lauluimädele pühendet monumendi, Vinne aigu üles paisutõt järve ja 21. saandil taastõt tsässona.

Muutuv aig om jätnü uma' jäle' s' ooho küllä ni ümbretsõõri küllihe. Nuu' ao' omma' inemisi inämb purõnu ku hellitänü, no s' oo kandi luudus, UNESCO maailmaperändihe kuuluv seto leelo, rikkalik tiatri—, tekstiili— ja ehtekunst, niisamatõ seto rahvuslik süük om hinnat ja austõt ka parhilla'.

Külä om parhilla' tukõv seto kultuuri ja seldsielo keskus, kohe tähtpäivil ja õgasugumatsi üritüste aigu tulõ hulka inemisi kokko. 2015. aastal om Obinitsa soomõ—ugri kultuuripäälilin.

KALJU MAJA LUGU

Kauplus sai valmis 1930. aastal.

Vana maja, mis oll' ehtet jämehist palkõst ni suurõ vinne ahoga, võeti kuust vallalõ ja viidi Petserihe.

Vahtsõnõ maja ehtedi 1933. aastal, tõõnõ kõrd sai valmis ildamba.

Edimädse kõrra pääl olli' esik, välläkäuk, küük, saal, kabinet ja klaastrepp (veranda).

Tõõsõ kõrra pääl olli' tütärlatsi tarõ' ja ruum, koh mössu kuivatõdi.

Edimädse kõrra pääl maja keskel olõv ahi kütt' terveht alomist kõrda.

Maja iih oll' suur moro, keskpaigah sükäv kaiv ja uiboh valgidõ ubinidõga.

Maja ümbre olli' kõrvalhuunõ': keldri, sann, tsiapaht, korovnik (lehmälaut), tall, var' oalonõ, viläpessmisõ ruum, aida' ja saraja'.

Sissepääs puuti oll' aiaga eräldet, maja takah oll' aid: lillipindre' (jurjeni', kangälilli'), mehidsepaku', mar' apuhma'.

Pääle natsionalisiirmist om majah olnu külänõukogo, velskripunkt, meierei, postkontor, raamadukogo ja kultuurimaja.

Alatõh 1949. aastast oll' majah kohaligu kolhoosi kontor ja Obinitsa sovhoosi kontor.

1990ndätel jäi maja tühäst.

Seto Ateljee—Galerii tegutsõs majah 2003. aastast pääle.

2004. aastal avati majah kunstigalerii.

2012. aastal avati majah Kalju Ivvani poodi mälestüsest kunsti— ja käsitüükauplus.

is tapetu Jõuiv Kurgja
utus Saatserinna mees Gavri
urgjale oli lastud kuul rindu,
stas jüdame.

VÄLLÄVÖTTIT EESTI AOKIRÄNDÜSEST

Petserimaal tapõti kats nuurmiist. Jüripäävä praasnikõ tagajäre'.

Pühapäävä õdagu kell 10 sai surmavalt haavada' Järvesuu valla Lobodka küläh küläpoissa umavaihlidsõ taplõmisõ aigu 20 aasta vannu Jakob Kurgja. Tälle lasti rõndu kuul, mis joud' süämehe ni pääle mõnt minotit vaivlõmist heit' haavadu hinge. Tuulsamal pääväl löüti ar' tapõtuna Meremäe valla Obinitsa küläh eläv Stepan Hõpe, 24 aastat vana. Timäl om pääh kolm suurt haava. Petserimaa poissa löõmingu' omma' ühendüseh pühapäävä vana kallendri perrä peetü jüripääväga.

Postimees nr 24, 8. mai 1934

Vana jüripäävä ohvri' Petserimaal.

Pühapäävä pühtsedi Petserimaal jüripäivä vana kallendri perrä, mis õs lää' müüdä ilma vereldä'. Õdagu kl. 10 aigu sai väega rassõlt haavada' Järvesuu vallah Slobodka küläh poissavaihlidsõl küläkakõlusõl 20 aasta vannu Jakob Kurgja. Tälle lasti rõndu kuul, mis juusk' süämehe, ja kümme minotit ildamba heit' haavadu hinge. Samal pääväl löüti ar' tapõtuna Meremäe vallah Obinitsa küläh Stepan Hõpe, 24 aastat vana. Timäl löüti pääh kolm suurt lõikõhaava, minkõ raskus om viil täpsembält tiidmaldä', ka kaalaside oll' täl puru lõigat. Obinitsa küläh olli' puulpühä saaja', kohe ilma kutsmalda' oll' tulnu ka Stepan Hõpe. Mis sääl sündü, tuud parhilla' viil uurtas, no Hõpe löüti ar' tapõtuna rüäpõllu päält.

Päevaleht nr. 125, 8. mai 1934

Petserimaalt.

Vahistõdi roimarit. Kriminaalpoltsei vahist' Stepan Hõpe tapjatõna Meremäe valla Vas' la külä nuurmehe' Feodor Metsiku, Mihhail Kaare ja Tedre küläst peri olõva Feodor Koseri. Hõpele om lüüdü kiviga päähä mitu haava ja mitu pussihuupi kaala. Tülü alas' pur' o pääga, kuna küläh olli' saaja'. Samah võeti kinni ka Järvesuuh ar' tapõtu Jakob Kurgja roimar, Saatserinna miis Gavril Savala. Kurgjalõ oll' lastu rõndu kuul, mis läts läbi süäme.

Maa Hääl nr. 57, 16. mai 1934

Verine kul´ataminõ Petserimaal.

Suurõ tapõlusõ paasapäävä. Üts miis sai surma, hulk haavada´.

(„Kaja” kaastüülistõlt traaditiil.)

Petseri, 21. augustil.

Tõõsõpäävä, 19. augustil peeti Petserimaal paasapäivä. Ilm oll´ illos ja rahvast praasnikõl ja kul´atamah väega pall´o. Juudi hoolõga kodoolt ja viina, mis pia rahva „korgõndõt meeolellu” vei. Nigu Petserih mooduh om, tekküsi´ kul´atamisõ peräotsah tapõlusõ, mis olli´ s´ookõrd väegagi suurõ ja lõppi´ ka halvastõ. Tapõlusõ olli´ peris mõtsiku´ ja veritse´. Senno vallah tekkü katõ külä — Petški ja Lešitska mihi vaihõl kõva tapõlus, koh üts miis sai surma ja kolm rassõmbalt haavada´. Kiäki Lešitska külä miis Stepan Alhovski lei Petški külä mehele Timofei Šuravljovilõ kiviga päähä ja Šuravljovi naasevelel Aleksei Jagašovil pääluu puru. Perähpoolõ lüüdi Alhovskil paekiviga, mis oll´ umbõs katskümmeend nakla rassõ, pääluu puru; huup oll´ nii kõva, õt ka kivi eis´ läts täütsä katski. Lüüja oll´ Petški külä miis Baikov. Tapõldi kõvastõ hulk aigu. Kohalik konstaabli Maarik pruumsõ tüllü ar´ lõpõta, a täl olõ—s nii pall´o joudu. Konstaabli sai eis´ ka tuu mõllu man hädä, näpu´ sai´ haigõt ja kulaguga lüüdi ka mitu kõrda näkko.

Tapõlus läts edesi ja joud´ pia puul kilomeetrit kavvõmbah olõvahe Karuškovo küllä. Sääl läts kiäki Feodor Samsonov Nikolai Gorohhovi majja. No majah olti sissetungjidõ vasta joba ette valmistõt. N. Gorohhov uut´ tulõjat ussõ takah, kirvõs käeh. Ku Samsonov ussõ vallalõ tougas´, lei Gorohhov tälle kats huupi kirvõga päähä. Samsonov sattõ veridsõna maaha. Umbõs poolõ tunni peräst kuuli Samsonov ar´. Tä oll´ 22 aastat vana, poissmiis. Gorohhov ja Baikov võeti üteh tõisi taplõjidõga vahi ala. Kriminaal— ja välispoltseiaamõtnigu´ olli´ kõõ kolmapäävä hoolõga selgitüs— ja juurdlustüuga aamõtih.

Tuulsamal pääväl tekkü ka Meremäe vallah Obinitza küläh suurõmb tapõlus, minkõst võtt´ osa üle 25 inemisõ. Tuuh tülüh sai umbõs 15 inemist haavada´, näide siäh sai A. Suvila kuus haava päähä ja üte näkko. Haava´ om lüüdü pussiga, mis om 40 sentimeetrit pikk. A. Suvila om kotusõpääliline koonduslastõ tegeläne. Lüüja´ olli´ Ivan Höpe üteh uma esä Mihhailiga. Esä lei saibaga kätt pite, poig pruuksõ pussi. Kuna oll´ pümme, õs saa´ kõrravalvuri´ tültsejit ar´ lahuta´ õga takista´. Taplõjidõ sekkä naati äkki tulõriistast pauku laskma. 12 inemist sai haavada´, inämbüste kergete. Arvatas, õt laskminõ sündü Höpe majast. Haavada´ om saanu Võromaalt Orava vallast peri Ploom jalast ja kiäki P. Kadak käsivarrõst. Haava´ omma´ keskmitsõ. Haavadu´ toimõtõdi Petseri haiglahe, koh kuuli´ vällä võeti. Telefonitraadi´ Meremäe valla ja Petseri vaihõl olli´ katski lõigat, tuuperäst õs saa´ säält api kutsu´. Nätä´ om , õt tuu oll´ taplõjil sihiligult tettü. Höpe´ omma´ Võromaal tuntu ku suurõ´ taplõja´.

Meremäe vallah Haljakese küläh lüüdi Grigori Kaljulõ väidsega sükäv haav. Kuna oll´ pümme üü, õs lää´ kõrda lüüjat kinni võtta´. 20. augustil läts kul´ataminõ Meremäe vallah edesi, niisamatõ ka jagõlusõ. Viro küläh lüüdi Mihkel Laikivilõ kiviga rassõ haav päähä. Lüüja olõ—i viil tiidä. Petseri vallah Aristovo küläh oll´ 19. augustil ka lõõming kümne inemisõ vaihõl, no sääl sai poltsei õigõl aol vaihõlõ minnä´. Kuus miist viidi Petseri arestimajja, näide siäh ka Prorehhovi´ — esä kolmõ pujaga.

Kaja nr. 195, 22. aug. 1930

Betserimaal.

Pühapäeval pühitseti Betserimaal jüripäema wana kalendri järele, mis ei möödunud ilma weta.

Õhtul kl. 10 aegu sai surmawalt haawata Kärwesuu wallas Slobodka külas poiste wahelisel küla-kafeluljel 20-aastane Jakob Kurgja. Lemal lasti kuul rinda, mis jooksis südamesse, ja kümme minutit hiljem haawatu heitis hinge.

Samal päeval leiti tapetuna Meremaa wallas Obinitja külas Stepan Höpe, 24 aastat wana. Lemal leiti peas kolm suurt löikehawa, mille rasfus täpselt weel selgitamata, ka kaelaside oli tal puruks lõigatud.

Obinitja külas oli laupäeval pulmi peetud, kuhu kontwöörana oli ilmunud ka Stepan Höpe. Mis seal jündis, on praegu selgitamisel, kuid Höpe leiti tapetuna ruffipõllust.

Petserimaal tapeti kaks noormeest.

Jüripäewa pidustuste taga- järjed.

Pühapäewa õhtul kell 10 sai surma-
walt haawata Järwejuu walla Lobodka
külas külapoiste-wahelisel katlemisel 20-
aastane Jakob Kurdja. Temal lasti rindu
kuul, mis tungis südamesse, ning mõne-
minutilise waewlemise järele heitis haaw-
watu hinge.

Samal päewal leiti tapetuna Mere-
mäe walla Obinitši külas elutsenw Stepan
Höpe, 24 aastat wana. Temal on kolm
suurt haawa peas.

Petserimaa poiste löömingud on ühen-
duses pühapäewal wana kalendri järele
pectud jüripäewaga.

Petserimaalt.

Wahistati roimareid. Kriminaalpolitsei
wahistas Stepan Höpe tapjatena Meremäe
walla, Wasla küla noormehed Feodor
Metsitu, Mihail Kaare ja Tedre külast pä-
rit olewa Feodor Koseri. Höpele oli löödnud
riida kimahaamu, nähe ja mitu pussihoopt

KAUKSI ÜLLE

Sündü 1962. aastal Võromaal Saarlase külah. Lõpõt´ 1986. aastal Tarto Ülikooli aokirändüosakunna. Eesti Kiränikö Liidu liigõ´ 1990. aastast. 1991—1993 Võro Raadio päätoimõtaja ja perähpoolö tegevdirektor. Tüüt´ 1993—2005 MTÜ Fenno—Ugria Asutusõ Tarto osakunnah, edimält sekretär, 1998. aastast juhataja. Eesti Kostabi Seldsi juhatusõ liigõ´. Aastil 1990—2000 Võro Keele ja Kultuuri Fondi juhatusõ liigõ´. Toimõtanu ilokirändus— ja artiklikogomikkö, olnu umakeelitsidõ kooliraamatidõ tegija. Taarka Perimüstiatri asutajaliigõ´, Mokornulga leelokoori sönolinö 2008. aastast.

Luulõraamadu´: “Kesk umma mäke” (1987), “Hanõ vai luigõ” (1989), “Jyriyy” (1991), “Agu ni Eha/Morn and Eve” (võro—inglisõ; 1995), “Kuldnaanõ, Kultanainen” (võro—soomõ) (1997), “Nõsõ’ röömu mõrsija” (2001), “Käänüpäiv” (2003), pannu kokko “Seto luulõ antoloogia” (2014).

Juturaamadu´: “Säng” (1997), “Paat” (1998), “Huvv” (2000), “Uibu” (2003), “Ülim tõde” (2014), “Kiri” (2015).

Näüdendiraamadu´: “Taarka” (2004), “Kuus tükkü” (2006).

Lava pääle joudnu Kauksi Ülle näüdendi: “Tandsja pühälik” (osa Viitinä mõisah 1996, tävveligult Vanõmuisõh nime all “Pühäk” 1999), “Kalmuneiu” (1996), “Vihmatark” (1999), “Jaaniüü” (1999, kats viimäst Juhan Jaigi perrä, “Vihmatark” (lavast 2001. aastal Kaika Suvõülikooli aigu Pikäkannuh), “Ah tsusku külh...” (2000, lavast 2000 Kaika Suvõülikooli aigu Mehikuurmah) ja 2007 Taarka Perimüstiatriiga Obinitsah, “Taarka” 2005 ja 2006 Vanõmuisõ tiatriiga Obinitsah.

Tõlkö´: Bernard Kangro “Susi” (1993, lavastõt Vanõmuisõh 1995), Sven Kivisildnik “Likö Viktor” (1989), E. A. Poe “Kellä” (1987), “Uppunu tudeng” (Kalev Kudu dramatiseering Juhan Jaigi perrä 1999).

Avvuhinna´: Bernard Kangro avvuhind 1993, Gustav Suitsu preemia 2004, “Taarka” iist Anne Vabarna preemia 2005 ja Eesti Näütemänguagentuuri preemia “Taarka” ku kõgõ paremba alguperändi iist 2005.

MÄEOTSA AIN

Mäeotsa Ain lõpõt´ 1994. aastal Eesti Muusika— ja Tiatrriakadeemia lavakunstkooli 16. lennu (kursusõ juhõndaja Normeti Ingo). 1994—1999 oll´ Vanõmuisõ tiatri lavastaja ja draamanäitleja, 1999—2006 Vanõmuisõ draamajuht ni alatõh 2006 jalki Vanõmuisõ lavastaja ja draamanäitleja.

Parhillatsõ´ rolli´ Vanõmuisõh: Joni (Myllyaho “Paanika”), Max Detweiler (Rodgersi “Helisev muusika”). Vanõmuisõ mängukavah omma´ parhilla´ timä järgmätse´ lavastusõ: Hellstenius / Ambjørnsen “Elling”, Põldma / Ernits / Tungal / Pajusaar „Detektiiv Lotte”, Rodgers “Helisev muusika”, Bergman “Fanny ja Alexander”.

Mäeots on toonu lava pääle pia 40 lavastust, nuidõ siäh Bernard Kangro “Susi” (1995), Jean Giraudoux´ “Undiin” (1996), Madis Kõivu “Omavahelisi jutuajamisi tädi Elliga” (1998), Martin McDonaghi “Mägede iluduskuninganna” (1999), Sven Kivisildniku / Kauksi Ülle “Pühak” (2001), Tom Stoppardi “Utoopia” (2003), Arthur Milleri “Salemi nõiad” (2004), Leonard Bernsteini “West Side Story” (2005), Kauksi Ülle “Taarka” (2005), Andrus Kivirähki “Teatriparadiis” (2006), Charlotte Jonesi “Mesimees” (2003), Richard Rodgersi “Helisev muusika” (2008) jpt. Lavastanu ka Soomõh: Jaan Tätte “Ristumine peateega” (Tampere Liinatriatri 2003), Peter Shaefferi “Amadeus” (Seinäjoe Liinatriatri 2008).

Tä om katõ täüspikä mängufilmi: “Taarka” (2008) ja “Deemonid” (2012) ni teleseriaali “ENSV” režissöör. 2008. aastal linastunu “Taarka” iist sai mitmit avvuhindu: Eesti Kultuurkapitali debüüdi-preemia, ETV kultuurisaatõ “OP” aasta filmi preemia, Seto umakultuuripreemia, Tarto armastusfilme festivali tARTuFF 2008 publikupreemia. 2006. aastal sai lavastusõ “Taarka” iist Eesti Tiatrriiduu sõnalavastusõ eripreemia. Timä keskkunnateemalinõ foto— ja multimeedianäütüs “Mullatoidu restoran” kuuhtüüh Peeter Lauritsaga om näütüsenä käunu Moskvah, Helsingih, Londonih, Pariisih ja Berliinih.

UNDI LIINA

Tiatrikunstnik Undi Liina om lõpõtanu Eesti Kunstiakadeemia bakalaureusõoppõ stsenograafia eriala pääl (1999) ni kaitsnu säälsamah vabadõ kunstidõ ala pääl magistrakraati (2002). Aastil 2005—2012 täiend´ tä hinnäst Soomõh Aalto Yliopistoh doktoriooppõh ni kaits´ säääl ka doktorikraati. Aastil 2011—2014 tüüt´ Tartu Ülikooli Viländi Kultuuriakadeemiah lektorina, 2013. aastast pääle om Eesti Kunstiakadeemiah doktorikooli kunsti ja disaini oppõkava juht. 2014. aastast pääle om Undi Liina Endla tiatri pääkunstnik.

Undi Liina om tiatrih kujondanu nii sõna—, muusika— ku tandsulavastuisi ni pääle nuidõ viil ka erinevit näütüisi. Tä om opanu mitmõh korgkoolih lavakujondust ja esteetikat ni avaldanu artiklit keskkunnakujondusõst ja esteetikast.

Valik kujonduisi Vanõmuisõh: M. Kõiv “Omavahelisi jutuajamisi tädi Elliga” (1999), film—ballett “Charley tädi” B. Thomase farsi ainõtõl (2001), Kauksi Ülle, S. Kivisildnik “Pühak” (2001), J. Lusens “Lindude ooper” (2003), Ch. Jones “Mesimees” (2003), T. Stoppard “Utopia” (2003), A. Miller “Salemi nõiad” (2004), “Vanamees ja meri” E. Hemingway romaani põh´al (2010), M. Unt “Huntluts” (2010), M. McDonagh “Rumm ja viin” (2010), “Kunksmoorimäng” A. Perviku “Kunksmoori” ainõtõl (2012).

Viimädse ao tiatrikujonduisi muial:

M. Keränen “Varastatud oranž jalgratas” (2010, Eesti Draamatiatri), V. Vahing “Pulmad” (2011, Eesti Draamatiatri), M. Traat “Läbi klaasi” (2011, tiatri Ugala Meleski klaasivabrikuh), M. Albus “Koobas” (2011, Kuopio Liinatiatri), D. Hare “Vertikaaltund” (2012, Eesti Draamatiatri), M. Keränen “Vana roosa maja” (2013, Eesti Draamatiatri), T. Stoppard “Utopia rannik. Teekond” (2013, Talina Liinatiatri), M. Kivastik “Vares” (2014, Endla tiatri).

Valik näütüsekujonduisi:

2011 kujondus näütüsele “Kukruse kaunitar ja tema kaasaegsed. Eesti rikkalikem kalmistu eelajaloo ja keskaja piirilt” (kuj. L. Unt, K. Rohumaa, koost. M. Lõhmus, T. Jonuks), Tartu Aoluumuseum.

2012 kujondus näütüsele “Võõras majas. Karl Ristikivi Tammsaarel külas” (kuj. L. Unt, K. Rohumaa, koostaja M. Vaino), A. H. Tammsaarõ muuseum.

2013 kujondus näütüsele “Alguses oli sõna” (kuj. L. Unt, K. Rohumaa, koostaja K. Männiste), Eesti Kunstimuseum.

2014 kujondus näütüsele “1944. Meri läände” (kuj. L. Unt, K. Rohumaa, kuraatori´ R. Reinvelt, M. Selgmäe), Eesti Rahva Muuseum.

SONNI ELE

Ele Sonn om lõpõtanu Eesti Muusika— ja Tiatriakadeemia klaveri eriala (juhõndaja prof. A. Juozapenaite—Eesmaa) ja klavessiinieriala (juhõndaja prof. I. Tarum) pääl. Alatõh 1997. aastast tüütäs tä Vanõmuisõ tiatrih kontsertmeistrina. Aastil 1997—1998 tüüt´ kontsertmeistrina H. Elleri nimelidsõh Tarto Muusikakoolih, aastast 1998 om tä samah koolih klavessiinioppaja ni pianismiaoluu lektor. 2004. aastast pääle om tä EMTA Tarto filiaali kammõransambli oppaja ja illustraator ni 2008. aastast pääle ka Vanõmuisõ draamatrupi helüsäädja.

Klavessiinimängjana om Ele annu kontserte Eestih ja Soomõh ni mängnü basso continuoot Vanõmuisõ tiatri Händeli—lavastustõh ja H. Purcelli “Haldjakuningannah”. 2015. aastast pääle om tä Tarto Valla Muusikakooli direktor.

Ele om osalõnu Vanõmuisõ draamalavastustõh “Sõda ja rahu” (1999, lav M. Mikiver), “Pühak” (2001, lav A. Mäeots), “Suurema kurbuseta” (2007, lav I. Normet), “Lood Viini metsadest” (2009, lav R. Annus), “Fanny ja Aleksander” (2014, lav A. Mäeots), “Pühak” (2002, lav A. Mäeots), operetih “Bajadeer” (2001, lav A. Mikk), balletih “Pöörane päev ehk Figaro pulm” (2003, lav O. Titov) ni muusikalidsõh suvõlavastustõh “Segajad” (2014, lav T. Jonas).

Muusikalitsõ’ kujondusõ: “Kalendritüdrukud” (2012, lav O. Sepp), “Musta pori näkku” (2012, lav A. Noormets), “Fanny ja Alexander” (2014, lav A. Mäeots), “Segajad” (2014, lav T. Jonas), “Minu veetlev Tartu” (2014, lav T. Palu).

Tiatrijuht Petersoni Toomas

Draamajuht Palu Tiit

Muusikajuht Mägi Paul

Balletijuht Tommingasõ Mare

Lavastusala juht Randoja Rait

Lavameistri' Läätse Rello, Toomeksa Imre, Rütli Veljo, Nõmmõ Paap, Visnapuu Koit,
Kornevi Sergei, Künnapuu Karl

Dekoratsiooniala Hansalu Arne, Raudami Marika, Austa Ain, Toome Innari,
Lindoki Andres, Kiho Terje, Pirni Leenamari, Nigumanni Katrin, Kolpakova Sirje,
Karzubovi Aleksandr, Otsa Indrek, Raja Mart, Vassili Tarvo, Luigõ Armin

Kostüümiala Jõesaarõ Ivika, Essi Liisi, Rehme—Rähni Ruth, Kukõ Külli, Üti Edith,
Velsi Ivi, Kruuse Heli, Malineni Natalja, Luha Luule, Nuka Tia, Arujõe Kaire, Palumetsa
Riin, Medvedeva Irina, Kalviku Valentina, Orasmaa Inkeri, Tiikoja Daisy, Nõpsi Elli,
Vassari Anneli, Reinmetsa Marit, Rebeni Juta, Laasi Mati, Värno Malle, Laidvee Henn

Rõividõ ala Univeri Piret, Kõivu Anu, Plado Maris

Grimmiala Soo Anne—Ly, Lõbu Maarja, Belokoni Olga

Rekvisiidiala Martoja Liina, Tammistõ Riin, Kauri Kadri

Valgustusala Sarvõ Andres, Järsi Tõnis, Ausi Kaspar, Adamsoni Villu, Kõtsi Tauri

Helü— ja videoala Tenno Toivo, Tirmastõ Andres, Kääpa Kalev, Vreimanni Vaiko

Kava kujond' Seepteri Andra

Kava pand' kokko Tontsi Anu

Kavalehe om seto kiilde tõlknu Palmi Silvi

Kavalehe foto'

Kavaleheh om kasutõt Virumaa Muuseumidõ kogost perinevit Sarapi Carli fotosit

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.
Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / SEB pank 10102052050006 / Sampo Pank 334408570002
Märksõna: VANEMUISE FOND

Vanemuise fond tänab:

Olga Aasavit, Mart Avarmaad, Alar Kroodot, Kalev Kaset, Mati Kermast, Eero Timmermanni,
Tartu linna, Vanemuise advendikontserdil annetajaid.

AS GIGA on Vanemuise Sümfooniaorkestri Kassitoome tasuta suvekontserdi peasponsor.

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Ametlik autopartner

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tallinnas

Postimees

KULTUURIMINISTEERIUM

Vanemuise aasta toetaja

Kultuur ühendab

emt.ee

elion.ee

ALTIA
— EESTI —

Eriksiteks hetkeleks

LARSEN
COGNAC

Vanemuise teatri
toetaja

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOOLIGA. ALKOHOOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

OMADE JA VÕÕRASTE VAHEL

Sada aastat kogukonda tuhandeaastases külas
Kokku kirjutatud Liidi Sillaotsa raamatute, Kalju pere (Sonja, Olli, Helgi) mälestuste,
Margus Timmo meenutuste, Aare Hörna mõtiskluste, Väino Järve vigurijuttude ja
Obinitsa muuseumi korjatud mälestuste ja ajalehtede ning külajuttude järgi.
On väljajäetud ja juurdelisatut. Nii see vist oligi.

*„Mis võib kedagi praegusel ajal meie Kalju pere loost üldse huvitada? Kui me noored
olime, siis küll – 5 neitut oli majas, ikka tunti huvi, mis neist saab ja...”*

(Olli Kalju (95) jutuajamisest Evariga – Kasaku Vasso tütrepojaga, 2014. aastal Londonis).

Sada aastat kogukonda tuhandõaastadsõh küläh
Kokko kirotoõ Sillaotsa Liidi raamatidõ, Kalju perre (Sonja, Olli, Helgi) mälestüste,
Timmo Margusõ meenutustõ, Hörna Aare märgotustõ, Järve Väino vigurijuttõ ni
Obinitsa muuseumi kor´at mälestüste ja aolehti ni küläjuttõ perrä. Om välläjätetüt, om
manopantut. Nii tä vaest oll´gi.

*„Mis või kedägi täämbädsel aol tuust mi Kalju perre luust ültse huvitada”? Ku mi noorõ’
olli, sis külh – 5 näiot majah, õks tunti huvvi, mis näist saa ja...”*

(Kalju Olli (95) jutuajamisõst Evariga, Kasaku Vass´o tütrepujaga, 2014. aastal Londonih).

vanemuine.ee